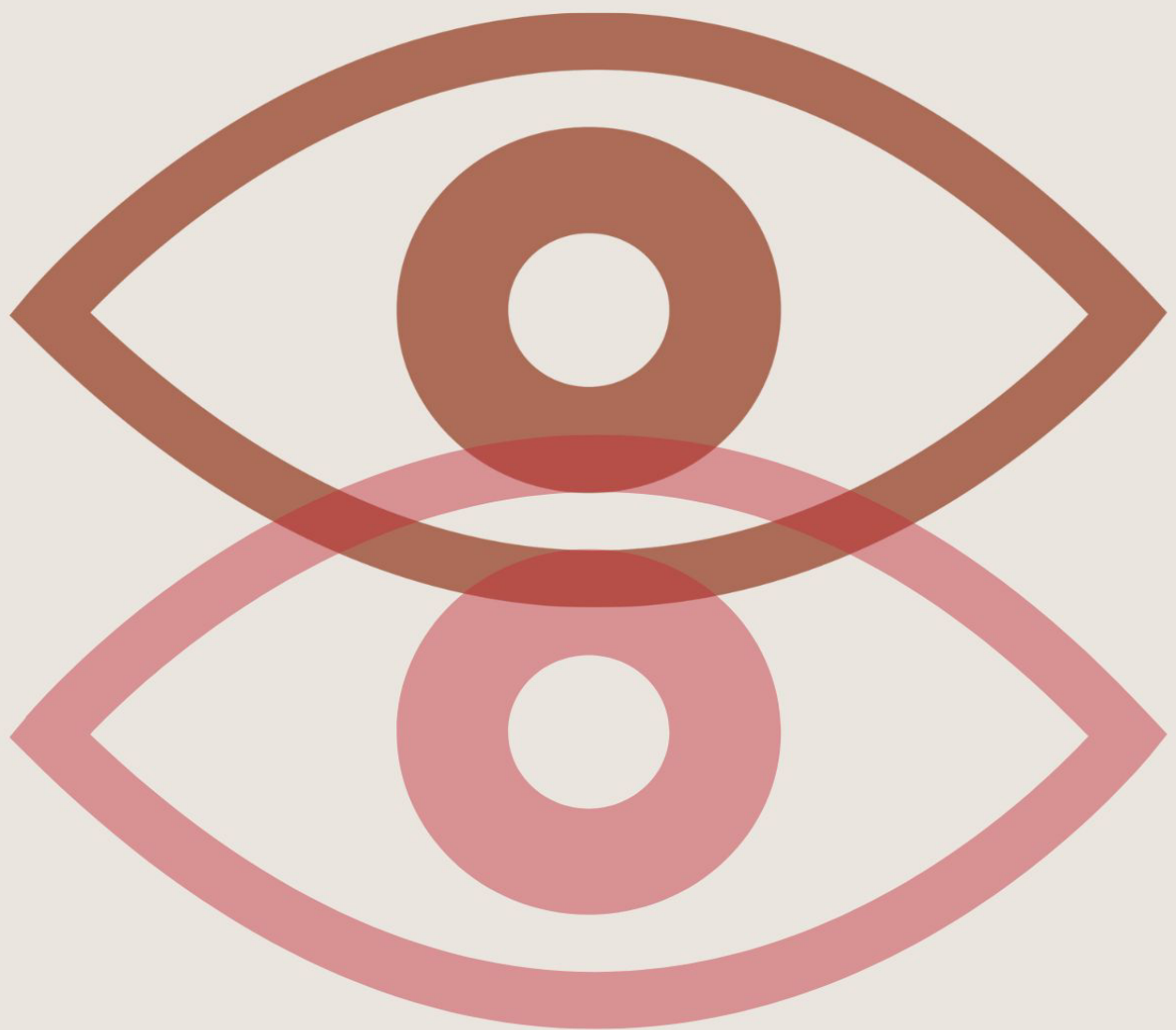

Specialeafhandling

Æresdiskurser i socialfaglig praksis

ROSA SULAIMAN

Institut for Sociologi & Socialt Arbejde

Vejleder: Sune Qvotrup Jensen

Anslag: 144.670

Summary

This thesis is based on a deep interest in the social issues that arise in the lives of minority ethnic youth, when they are limited by cultural norms and religious practices from the parents' country of origin. Therefore, honor is included as a fluid concept, which is often used in discourses around minority culture and social control, and can also have an influence on society's and authorities' treatment and approach to honor conflicts and women exposed to honor-related social control. Honor-related conflicts must here be understood as behavioral restrictions, control of freedom of movement, psychological and physical violence, harassment and or threats. In the extreme, young people who are sent on re-education trips to their parents' country of origin are seen to be subject to strict regulation of the young person's deviance. The problem with the element of honor also takes place across minority environments, and in this way the subject appears particularly inflamed with things 'one' can and cannot say in reference to prejudices and stereotypical notions.

In 2022, the "Commission for the Forgotten Women's Rights" presented 9 recommendations for the general public, including municipal emergency plans, strengthened health nurses in minority ethnic families, strengthened knowledge about honor-based social control in daycare centers and primary schools, ban on use of hijab in primary school, etc. The recommendations and their publicity gained momentum in public attention, and the commission was overtaken by criticism and distancing both in the news media and on social media, primarily directed at the recommendation to ban head coverings in Danish primary schools. Discourses about headscarf-wearing girls as victims of a racist majority culture abounded, and political activists as well as certain intellectual. The fact that the subject is also about women and women's rights and position in society, and in the same way pushes inflamed notions and prejudices, also constitutes a limitation. These rationales will form the basis of a new, qualitative study for this thesis, where my research question is:

What role do societal discourses on honor play in the treatment of and the approach to women exposed to honor-related social control?

In order to achieve a deeper understanding of this research question and form an answer, I will investigate official policy documents from the Commission for The Forgotten Women's Rights, where I want to uncover constructions and thus understandings of how violence and social control

are constructed in the commission paper. Next, I will analyze how an interdiscursivity appears among the focus-grouped professionals. In this way, the analysis is built around two main elements:

A. Policy document, where the aim is to investigate which constructions and discourses appear and how violence and social control towards minority women and men are written about.

B. Professionals' understanding and constructions of themselves and how these agree. This through Action Cards and data from focus group interviews.

When in the preceding and the research question there is an interest in discourses about honor and questions about its construction, it seems obvious to adopt a social constructivist perspective within the phenomenon of honor-related social control in ethnic minority environments. The method section unfolds the thesis' research design with associated qualitative design and method. First, the thesis's research strategy, the adaptive approach, is described, after which method choices including focus group interviews and critical discourse analysis based on Norman Fairclough's designation will also be explained and used partly as a method and as an analysis tool. The terms interdiscursivity and intertextuality are used here. Likewise, intersectionality theory and Leslie McCall's complexity analysis with the concepts of anti-intra- and inter-categorical complexities are included. Based on the analysis of the empirical work, I can conclude that the discourses that appear in the empirical work play two roles: a role that contributes to information about and increases knowledge of the phenomenon of honor-based social control, and a greater role that affects the language, social constructions of honor culture and honor-discourses. This helps to underpin euphemisms for honor, which are often done as a precaution in an attempt not to be accused of, for example, being racist. However, the intersectional feminist theory used does not take into account that the professionals work in different places, so that some are close to the victims and others are close to the families, which is why the professional's responsibilities can also be seen as a form of social differentiation that constitutes and is co-constituted by ethnicity, gender, etc., and thus creates a weaker understanding, among professionals, of the concept of honour. Finally, based on my research, I can conclude that this thesis can help to nuance the role that honor discourses have in social work practices.

Indholdsfortegnelse

Forord	6
1. Indledning.....	7
2. Problemfelt.....	8
2.1 Baggrund om feltet.....	8
2.2 Ære	10
2.3 Antiracisme og blinde vinkler	12
2.4 Problemformulering.....	14
3. Et socialkonstruktivistisk udgangspunkt.....	16
3.1 Socialkonstruktivismens kritiske greb	17
3.2 Socialkonstruktivismens radikalitet	18
4. Metodik	19
4.1 Et kvalitativt forskningsdesign	19
4.2 Den adaptive tilgang	19
4.3 Kritisk Diskursanalyse	22
4.3.1 Diskursteori "classic"	22
4.3.2 Kritisk diskursanalyse som metode og teori	23
4.3.3 Sociale strukturer og interdiskursivitet.....	25
4.4 Dokumenter som empirisk materiale	28
4.5 Interview	30
4.5.1 Fokusgruppeinterview	30
4.5.2 Rekruttering af informanter	31
4.5.3 Forskerens rolle	33
5. Teoretisk og analytisk rammeværk	35
5.1 Intersektionalitet og kompleksitetsanalyse	35
5.2 Flydende betegner	36
5.3 Forholdet mellem diskursanalyse og dokumentanalyse	37
6. Analyse	38
6.1 Analysestrategi	38
6.2 Analyse af policy-dokumenter	39
6.2.1 Kommissionen for den glemte kvindekamp anbefaler	41
6.2.2 Æresdiskurser i praksis	50

6.3 Analyse af interview og æresdiskurser i praksis 2.0	52
6.3.1 "Professionel berøringsangst"?	52
6.3.2 Vold, skjulte kærester og danskhed som faresignaler	56
6.3.3 Kultur som eufemisme for ære.....	59
Litteraturliste.....	66
Bilagsoversigt	69

Forord

Mit speciale blev til i en afgrundsdyb interesse for spændet mellem etnicitet og køn. Siden jeg startede på Sociologi i 2018, har min studietid båret præg af refleksioner omkring ulighed og sociale balancer. Som datter af kurdiske flygtninge, og som sociologistuderende, så jeg en oplagt mulighed for at skrive min afsluttende specialeafhandling om et emne, som jeg mener at sociologien beskæftiger sig for lidt med.

Jeg vil gerne starte med at takke de 12 informanter, som gjorde det muligt at skrive dette speciale. Tak for at dele engageret og stolt ud af jeres arbejde og de mange svære dilemmaer, som jeg håber vil finde vej hen hvor de kan give nogle svar.

I forlængelse ønsker jeg at rette en dybtfølt tak til min specialevejleder, professor i sociologi Sune Qvotrup Jensen, for altid at være dedikeret, pædagogisk, fleksibel og en kilde til stor inspiration. Jeg er altid gået fra vores vejledningsmøder med fornyet håb og konstruktiv feedback, og jeg har værdsat vores fortrolige rum, som gav ro på nerverne og plads til tvivlen ved konfliktfyldte aspekter af mit valg af emne. Tak.

Sidst ønsker jeg at rette en tak til min udvidede familie: Mor Hourie, Far Mando, Jihan, Midia & Kasper, Susan & Jens-Peter, Alan & Nanna, Layla & Anders, Khasem, mine nevøer Alexander, Gabriel, Noah og niece Nova, og mit evige heppekor: Ida og Line. Med jeres støtte og opløftende ord er det meste muligt. Ingen kan noget alene.

Aalborg Universitetet, maj 2024

Rosa Sulaiman

1. Indledning

I hele Norden står vi over for komplekse udfordringer relateret til indvandring, kulturelle normer og sociale strukturer, hvor æresrelateret social kontrol spiller en betydelig og problematisk rolle for såvel individ og samfund. Dette speciale bunder i en dyb interesse for de sociale problemstillinger, der opstår i minoritetsetniske unges liv, når de begrænses af førnævnte kulturelle normer og religiøse praksisser fra forældrenes oprindelsesland. Derfor inddrages ære som et flydende begreb, som ofte anvendes i diskurser omkring minoritetskultur og social kontrol, og tilmed kan have en indflydelse på samfundets og myndigheders behandling og tilgang til æreskonflikter og kvinder udsat for æresrelateret social kontrol. Den seneste visualisering af netop dette, er den nationale kampagne #JegHarDinRygSøster¹, som har fokus på pigers og kvinders frihed til selv at vælge partner som reference til den strenge kontrol, der ofte kan findes i minoritetsfamilier. Kampagnen skubber ligeledes til min motivation for at skrive dette speciale, da æresrelaterede konflikter og samfundsdebatter herom kan have stået i vejen for en egentlig, kollektiv stillingtagen. Det kan muligvis forklare hvorfor aftrykket fra debatterne over årene har været svingende for emnets eksistensberettigelse. Yderligere kan det skyldes en række årsager: At problemstillingen foregår i familien og derfor kobler sig til tabu om at blande sig i andre menneskers familier. Problemstillingen med æreselementet foregår derudover på tværs af minoritetsmiljøer, og på den måde forekommer emnet særligt betændt med ting 'man' kan og ikke kan sige i reference til fordomme og stereotype forestillinger. At emnet ligeledes handler om kvinder og kvinders rettigheder og stilling i samfundet, og på samme måde skubber til betændte forestillinger og fordomme, udgør ligeledes en begrænsning. Disse rationaler vil stå til grund for en ny undersøgelse, hvor tilgangen til kvinder udsat for æresrelateret social kontrol muligvis kan være påvirket af samfundsdiskurser.

¹ Startet af foreningen Søstre mod Vold og Kontrol

2. Problemfelt

I dette problemfelt inddeles feltet i en række emner, som hver især og tilsammen skal være med til at belyse specialets problemstilling samt at sætte en rød tråd for den sociologiske relevans. Social kontrol er indenfor Sociologien ikke et nyt emne, hvorfor både Durkheim og Goffman kendes for dette begreb, som i deres grundessens kredser om afvigende adfærd som katalysator for opretholdelsen af en social orden (Danneskiold-Samsøe et al. 2019: 26). Dertil hører, at det er en stolt fagtradition indenfor samfundsvidenskaben og i særdeleshed indenfor sociologien, at der forskes vidt og bredt i identitetsdannelse, kultur, subkulturer, ligestilling og migration. Ligeledes er førnævnte alment kendte begreber i den offentlige og politiske samtale. Dog synes samtalen over årene ikke at have udviklet sig til at afdække sub-kategorier, herunder perspektiver omkring æreskultur og patriarkalske familiestrukturer, som piger og kvinder med etnisk minoritetsbaggrund kan udsættes for.

2.1 Baggrund om feltet

I en lang række år, har negativ social kontrol i særligt etniske minoritetsmiljøer, vakt stor interesse i det politiske landskab. Senest er dette aktualiseret i Regeringens handleplan fra 2016 (med efterfølgende evalueringer mv.), hvori det fremskrives at ca. 25% af unge mellem 15-20 år med etnisk minoritetsbaggrund frygter, at familien vælger en ægtefælle mod deres vilje, og 25% oplever en stor grad af begrænsning i valg af uddannelse, venner og fritidsaktiviteter. Æresrelaterede konflikter skal her forstås som adfærdsbegrænsninger, kontrol af bevægelsesfrihed, psykisk og fysisk vold, chikane og eller trusler. I yderste konsekvens ses unge som sendes på genopdragelsesrejser til forældrenes oprindelsesland i en streng regulering af den unges "afvigende adfærd" (Regeringen 2016: 7-8), men der er således også eksempler på æresdrab herhjemme og senest portrætteret på DR i "Indefra med Anders Agger" hvor journalisten besøger forskellige krisecentre landet over og taler med ofre for vold og kontrol samt personalet omkring kvinderne (DRTV 2023). I Danmark har 86 ud af 98 kommuner aktivt deltaget i konkrete initiativer fra regeringens handleplan, der søger at forebygge samt analysere området. De seks kommuner med udsatte boligområder betragtes at have højst risiko for at få sager om æresrelateret social kontrol, selvom der i mange kommuner iværksættes i mellem 4-10 indsatser pr. sag (SIRI 2020: 15-16). På

trods af de mange initiativer og kommunale samt regionale sikkerhedskonsulter til netop dette formål, kan der såvel stadig være stigma i mange minoritetsfamilier og en udpræget grad af berøringsangst i dele af det politiske landskab (Petersen 2022: 54), og i store dele af den akademiske forskningsverden (Danneskiold-Samsøe et al. 2019:113-114). Altså kan der være risiko for, at omfanget er præget af mørketal, da mange sager potentielt kan være gået under radaren.

I 2022 udkom "Kommissionen for den Glemte Kvindekamp" med 9 anbefalinger, herunder kommunale beredskabsplaner, styrket sundhedsplejersker i minoritetsetniske familier, styrket viden om æresrelateret social kontrol i daginstitutioner og grundskoler, kurser om dansk børneopdragelse, bredere sammensætning af børnegrupper i danske dagtilbud, forbud mod brug af hovedtørklæde i grundskolen, m.fl. (2022). Anbefalingerne og omtalen heraf tog fart i den offentlige bevågenhed og kommissionen blev overhalet af kritik og afstandtagen både i nyhedsmedier og på sociale medier, primært rettet mod anbefalingen om forbud af hovedbeklædning i den danske folkeskole. Diskurser om tørklædebærende piger som ofre for en racistisk majoritetskultur fyldte, og politiske aktivister samt visse intellektuelle kredse dragede paralleller til debatten om crop-tops i folkeskolen², i en slags manifestation af kommissionen som værende systematisk undertrykkende over for retten til selvbestemmelse. I en efterfølgende debat om "Den Glemte Kvindekamp" på P1 Debat, på Kvindernes Internationale Kampdag, slog to modstridende og højaktuelle diskurser igennem; førnævnte, hvor minoritetskvinder portrætteredes som ofre i majoritetskulturen, og en diskurs hvor vold mod minoritetskvinder til en hver tid skulle spores tilbage til krydsninger af patriarkat, racialisering, sexismen og fattigdom. Når der refereres tilbage til kampagnen fra Søstre mod Vold og Kontrol, er det på baggrund af og kendskab til et felt med mange mørketal og mange stille stemmer, som alt sammen udgør et stadigt tabuiseret og berøringsangst emne, hvor unge kvinder frygter deres brødre, onkler og fædre (Gabbay 2014: 398).

Som tillæg til området, og bidrag i debatten, har Styrelsen for International Rekruttering og Integration (SIRI) med Udlændinge- og Integrationsminister Kaare Dybvad i spidsen i indeværende specialespæde start åbnet et nyt Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter (MÆRK). Centret

² DR: "**Crop tops og sports-bh'er har skabt vild debat: Hvorfor betyder tøj så meget?**" (2021)
<https://www.dr.dk/nyheder/indland/crop-tops-og-sports-bh'er-har-skabt-vild-debat-hvorfor-betyder-toej-saa-meget>

skal forebygge, opspore og håndtere negativ social kontrol og æreskonflikter, som beskrevet og jf. ovenstående bidrage med viden. MÆRK vil allerede påbegynde arbejdet med dataindsamling med øje for at skabe et bedre grundlag for fremtidige tiltag og lovgivning på området. Under overskriften "Alle har ret til frihed, lighed og selvbestemmelse" har MÆRK flere ansvarsopgaver, herunder at opkvalificere og kompetenceudvikle fagprofessionelle, styrke indsatser på skoler og ungdomsuddannelser, m.fl. (SIRI 2024; MÆRK 2024). Kernen i MÆRKs arbejde synes at være en udbredt forståelse for og analyse af æresbegrebets tyngde og virkning i mange minoritetsfamilier og -miljøer.

2.2 Ære

Æresbegrebet kommer unægtelig til at være en af flere forklaringsgrader i nærværende speciale, hvor baggrunden for udøvelsen af kontrol og æreskonflikter undersøges. Ifølge Danneskiold-Samsøe et al. skal ære forstås som kvinders ærbarhed og mænds status (2019:38-39), og imens ære på dansk forstås som et udtryk for moralsk dømmekraft og personlig værd, vil dette speciale søge at fremstille æresbegrebets forskellige konnotationer og betydninger i forskellige praksisniveauer.

Frygten for repressalier fra bror eller onkel skal ifølge sociolog Shaul Gabbay ses som beviset på en 'samfundsmodel' med en stærk kobling mellem religion og familie, hvor mænd er ultimative autoritetsfigurer, og drenge arver magt og privileger fra deres fædre. Det er således både søns og fars ansvar at vedligeholde og fremme familiens ære, eksempelvis igennem kulturelle, religiøse og sociale praksisser (ibid.: 401). Renhed som kan forstås som en af de fremmeste æresmarkører påhviler primært piger og kvinder, og derfor kan det udledes at være blandt årsagerne til, at autoritetsfiguren i familien går til ekstremerne for at sikre, at eksempelvis døtre er ærbare og dermed opretholder familiens status og ære. Ligeledes findes dette som krav forud for indgåelse af ægteskab, da urenhed i yderste led kan skade mandens familie. Æresmarkøren opgøres ikke alene af renhed, men ifølge Gabbay også af ægteskabelige relationer ind i velansete og respekterede familier, som fordrer en slags social sammenhængskraft. På den måde konstrueres ægteskab som en social institution i muslimske familier (ibid.), som man ikke kan "melde sig ud af", hvorfor det er væsentligt i en dansk kontekst at forstå hvorfor, piger og kvinder frygter at vælge partner udenfor forældrenes og minoritetsmiljøerne. Samt hvorfor det at vælge egen partner eksempelvis kan

fremstå krænkende for - og dermed lede til udstødelse af familien, eller i yderste konsekvens æresdrab.

I Danmarks Statistiks opgørelse over antallet i søgning til landets krisecentre ses en stigning, og tilmed har sammensætningsmønstrene for hvem, der opsøger et krisecenter, ændret sig markant over årene. Fra 2017 til 2022 ses en stigning på 49%, hvoraf halvdelen er kvinder med anden etnisk herkomst (primært Mellemøsten) og efterkommere (Danmarks Statistik).

”Æresrelateret vold, frihedsknægtende kontrol, psykisk terror og dødstrusler – og i ekstreme tilfælde drab – er ikke diskursive vrangbilleder eller fordomme om „den anden“, men barsk virkelighed i Danmark, hvor unge etniske minoritetskvinder er i klemme mellem deres patriarkalske baglands indre og ydre kontrol og det omgivende samfunds skandinaviske lighedsideal, som frister udenfor.” (Danneskiold-Samsøe et al. 2011: 225).

Ovenstående kan ligeledes tolkes som nogle årsagsforklaringer på stigningen i antallet af minoritetskvinder, der opsøger hjælp fra offentlige og private tilbud, herunder krisecentre. Imidlertid bør eksemplerne på den udøvede vold og kontrol ikke anskues i en klassisk dansk behandlerkultur, hvor der opstår psykosociale problemstillinger i familierne som skal behandles som kulturelle brist. Her er ifølge antropolog, Sofie Danneskiold-Samsøe, store kontraster til familiens udøvede vold, som opfattes helt legitim og adfærdsregulerende af nærmiljøet. Ydermere anerkendes volden som en slags vedligeholdelse af en patriarkalske orden, fordi den strenge kontrol anvendes som forsvar mod kvindens truende adfærd (ibid.: 225), eller som forebyggende instans i kampen for at opretholde familiens ære jf. Gabbay. Her anses uddannelse og ægteskab som vigtige markører for ære og social status i familiens miljø, og derfor anskues opdragelsen som værende fejlbarlig og syndig, når den unge afviger og lever efter mere frisindede principper (Schmidt 2022: 175). Det er denne ære, der skaber problemer for unge med minoritetsbaggrund og som Berlingske i 2023 portrætterede ved en række artikler, som blandt andet skildrer sager om forsøg på æresdrab (Birk & Raatz 2023a: 7). Artiklen inviterer læseren ind i en fortælling, hvor forskelsbehandling, referencer til skam og ære, tvangsægteskab og frygt for faderen fylder hos en kvinde, som blev forsøgt dræbt for at redde familiens ære. En anden artikel belyser mørketal for drabssager og

eksempel fra Københavns Kommune med 63 henvendelser på trusler eller frygt for æresdrab alene i 2022 (Birk & Raatz 2023b: 19). I sådanne sager spiller ære en åbenlys rolle for hvor langt de unge går, for ikke at bringe skam over familien, afledt af en massiv frygt for sanktioner af forskellig karakter. Altså kan man argumentere at æresbegrebet vejer tungest for kvinder og tilmed medfører flere og hårdere sanktioner herunder tvangsægteskab, genopdragelsesrejser m.fl. (Petersen 2022: 60; Dannieskiold-Samsøe et al. 2019: 133). Ydermere kritiserer kvinderne i artiklerne lærere, myndigheder og politi for svigt både i livet og i sagernes forløb (Birk & Raatz 2023b). Denne kritik af passivitet og berøringsangst udfoldes i det følgende.

2.3 Antiracisme og blinde vinkler

De lighedstegn der går på tværs af såvel artikler som litteratur er møntet på en slags blind vinkel hos både myndigheder og i forskningen, som kritiseres for en mangelfuld belysning af fænomenet æresrelateret social kontrol.

I *Balansekunstner af* sociolog Annick Prieur problematiseres blandt andet forskningsverdenens ensidige fokus på kultur og identitet, i indvandreforskningen, og der stilles ligeledes spørgsmålstejn ved hvorfor, de konflikter og spændinger som opstår i krydsninger af race, etnicitet og klasse udelukkende er blevet tolket som konflikter mellem uforenelige normer og værdier (Prieur 2004: 11). Her argumenterer Prieur, i stil med den intersektionelle feminisme, at fænomener bør ses i sammenhæng, og at etnicitet eksempelvis skal ses som en social differentieringsform, der både konstituerer og medkonstitueres af køn, klasse, seksualitet m.fl. (Ibid.: 13). Det vil få os til at forstå, at ære ikke anvendes eller formidles på samme måde for minoritetsmænd som for minoritetskvinder. Ved at fokusere så konsekvent på kultur, fastlåses forklaringer til kun at handle om eksempelvis oprindelsesland, og det medfører en risiko for at overse andre vigtige og i realiteten mere kontroversielle forklaringer såsom forholdet mellem magt og dominans (ibid.: 26). Et andet eksempel er, at arbejde ofte veksles til fuld integration. Ifølge Prieur bør integrationsbegrebet deles op i to, da arbejdsmæssig integration og kulturel integration ikke er gensidigt afhængige, fordi mange med minoritetsbaggrund kan gå på arbejde og være loyale skatteborgere, men på samme tid konstruere et hverdagsliv omkring oprindelseslandets rammer og skikke;

” (...) Men norskkunnskapene og kunnskapene om det norske samfunnet kan være mangelfulle, familiemedlemmer arbeider kanskje innen rengjøring eller i en kolonialhandel, hjemme ser de på indiske filmer eller får inn tyrkisk tv via parabolantenne, matten er tilberedt på hjemlandets vis, leiligheten er dekorert med sitater fra Koranen, muslimske leveregler overholdes, kvinnene går kanskje med slør, tradisjonelle ekteskapsskikker følges, og alle familiens omgangsvenner er egne landsmenn.” (Prieur 2004: 39).

I forlængelse heraf, kan dette forstås som en slags modsætning og dilemma, som nedarves til næste generation, hvis ”ansvar” det er, at indfri forældrenes forventninger og potentiale med hensyn til uddannelse og karriere. Netop disse forventninger til uddannelse og ægteskab, kan argumenteres at være kontrolstrategier, der kan sikre at børnene akkumulerer ære og social status i og for familien (Schmidt 2022: 175). Disse forventninger forklares ofte med forældrenes kultur og veksles dermed til noget, der kan generaliseres til forventninger, som mange forældre i almindelighed har til deres børn. Det kan argumenteres at være en såkaldt ”blind vinkel”, da æresbegrebet ikke blot handler om tab af ære, men i høj grad også om at akkumulere ære gennem anerkendelse af sejre. Den blinde vinkel opstår i det faktum, at der i minoritetsmiljøer opleves social kontrol, udskamning og voldelige repressalier, når de ikke lever op til forældrenes forventninger (ibid.: 177). Netop disse alvorlige repressalier som oftest planlægges og udføres kollektivt, kan være problematiske at relativisere til et alment og gængs forventningspres fra omgivelserne.

Relativiseringen af komplekse problemstillinger i etniske minoritetsmiljøer kan argumenteres delvist at være forårsaget af en stigende politisering af emnet, hvorfor minoritetsunge både oplever at der skabes nye, positive narrativer, og samtidig et politisk landskab, hvor negative narrativer blandt andet konstrueres af politikere og medier (Petersen 2022: 54). Blandt fremtrædende minoritetsstemmer hersker dog en distancering til terminologier og diskurser, som drager fokus væk fra den egentlige problemstilling, og i stedet konstruerer minoritetsunge som ofre for racisme og vold. Minoritetsstemmerne i Petersens artikel kritiserer således en sygelig optagethed af hvilke ord, der bruges og måden der tales på med henvisning til forskere som ”skrivebords-ph.d.’er, der ikke ved hvad der er derude” (ibid.: 54-55). I lighed med Prieurs ovenstående pointe, synes også disse unge at beskrive parallelsamfundene som steder, hvor der eksisterer en ”normal” hverdag, hvor

man går på arbejde og betaler sin skat, men lever i en anden verden indenfor hjemmets fire vægge (ibid.: 56). En sådan kontrastfuld færden, hvor individet bevæger sig fra en social kontekst til en anden, har Alberto Melucci begrebsliggjort som *planetære samfund*, som i dette tilfælde er kendetegnet ved rygtesamfund³ og overvågning af den unges adfærd. Disciplineringen udøves af det sociale netværk og synes effektiv, da den unge kan risikere at blive udstillet til forældrene for at have en kæreste, drikke alkohol, gå til fester etc. På den måde bliver parallelsamfundet ifølge Melucci udgjort af en diskurs, som håndhæves ved selvregulering (ibid.: 56-57). Alkohol, kæresteri og skilsmisser er typisk adfærd, der er udløser af æreskonflikter og som bliver til genstand for dilemmafyldte spørgsmål fra fagfolk om, hvordan der gribes ind (Danneskiold-Samsøe 2019: 88). Danneskiold-Samsøe et al. afdækker ligeledes gennem interviews med fagpraktikere, at der er stor usikkerhed omkring fænomenets omfang og egentlige eksistens, hvorfor der kan argumenteres at drage paralleller til samtiden, hvor SIRIs nye fagcenter netop har til opgave at undergrave omfanget samt minimere usikkerheder og handlingslammelse blandt fagpersoner med eksempelvis kompetenceløft. Ydermere synes det relevant i at opstøve vold, som udøves af flere personer med påskønnelse af familien og motiveret af ære som nævnt tidligere, således at hensyn til kulturelle normer og tanker om privatlivets fred, ikke forhindrer fagpersoner i at forstå æresrelateret social kontrol samt ofre for og udøvere af den (Danneskiold-Samsøe et al. 2019: 16,48).

2.4 Problemformulering

I forlængelse af de empiriske eksempler på social kontrol, opstår der en naturlig søgen efter en sociologisk stillingtagen. Komplexiteten i samspillet mellem forskellige sociale differentieringsformer som køn, etnicitet, kultur, m.fl. viser med stor sandsynlighed at konstruere samfundsdiskurser, hvor minoritetskvinderne i yderste konsekvens betaler prisen for at forskere, fagpersoner og politikere af hensyn til berøringsangst og påberåbelse som racist, ikke ønsker at "stemple" minoritetsfamilier. På baggrund heraf formuleres følgende problemformulering i specialet:

³ "Rygtesamfundet er de små nydanske miljøer, hvor rygter får lov til at flyve frit omkring. En person kan sætte et rygte i gang om et individ eller en hel familie, og efter et par dage har rygten fået lov til at vokse sig stor." – Politiken (2014)

Hvilken rolle spiller samfundsdiskurser om ære i behandlingen af samt tilgangen til kvinder udsat for æresrelateret social kontrol?

Problemformuleringen skal således forstås i to led, hvor jeg igennem eksisterende forskning vil etablere et bagtæppe af diskurser og forståelser af ære og æresbegreber, samt dennes betydning for behandlingen og håndteringen i praksis eksempelvis ved at interviewe praktikere indenfor området. Med diskurser menes blandt andet socialfaglige diskurser. Derudover kan man koge ovennævnte problemstillinger og medfølgende diskurser ned til følgende to: en postkolonial (kulturrelativistisk) og en polariserende diskurs.

3. Et socialkonstruktivistisk udgangspunkt

Når der i det forrige samt problemformuleringen lyder en interesse for diskurser om ære samt spørgsmål til konstruktionen heraf, synes det nærliggende at anlægge et socialkonstruktivistisk perspektiv indenfor fænomenet æresrelateret social kontrol i etniske minoritetsmiljøer.

I sociologien leder vi som oftest efter forklaringer på og årsager til problemstillinger eller fænomener i den sociale virkelighed. Socialkonstruktivismen gør dog op med dette udgangspunkt, og på den måde belyser den ikke til årsager og forklaringer eller forhold som refleksivitet, autonomi og agens, som på mange måder er afgørende elementer i den sociale virkelighed (Esmark 2005: 10). Socialkonstruktivismen udgør to udfordrende antagelser om, at strukturer er aktørens årsag eller omvendt, hvor aktøren skaber strukturen i en slags metodologisk individualisme. Forholdet mellem struktur og individ ses ikke som årsager eller effekt, men nærmere tematiserer socialkonstruktivismen den sociale virkelighed, som forholdet mellem strukturer og individer, der er dynamiske og formbare (ibid.). I videst muligt omfang bør socialkonstruktivismen forstås ud fra sociologiske perspektiver, hvormed erkendelsesteorien forudsætter en vis grad af at virkeligheden bærer på sociale fænomener. Et teoretisk blik kommer derfor til at forme den måde, som den sociale virkelighed anses og forstås på (ibid.:11). Det sociale skaber eller konstruerer sig selv, hvorfor erkendelsesinteressen bliver at studere hvordan det sociale bliver til, konstrueres og skaber sig selv. Dermed er det sociale noget foranderligt, og det er i analysestrategien at der skabes videnskabeligt et blik for hvordan konstruktionen af det sociale iagttages (ibid.: 12). På den måde strider socialkonstruktivismens grundlæggende påstand imod det logisk-empiriske udgangspunkt, og dermed opstår kontinuerlig diskussion om hvorvidt der findes en dualisme mellem objektivitet og subjektivitet i forhold til virkeligheden (ibid.: 16). Dog består virkeligheden ikke alene af strukturer eller individer, men af den tilførte meninger, og relationer bliver på den måde grundlaget for en anden konstruktion af virkeligheden (ibid.: 17-18).

Sproget er en af de væsentligste former for relationel meningsdannelse. I socialkonstruktivismen anlægges et kritisk perspektiv på sproget, som knytter sig til bestemte praksisser og relationer (Wenneberg 2000: 76-77). Disse dækker over kultur, viden og praksis over regler, institutioner, ritualer, normer og logikker til roller, forhandlinger mv. Nærmere bestemt hvordan sociale ordener

opstår i eksempelvis sproget som interaktionsform, som i indeværende speciale omfatter blandt andet æresbegrebet og dets flydende betegnelse efter indhold og interaktion. Alligevel udgør sproget kun en delmængde i de socialkonstruktivistiske analyser, som danner ramme for den sociale virkelighed (ibid.: 21). Derfor kan det være fordelagtigt at supplere analysen af sproget. I indeværende speciale vil jeg derfor undersøge hvordan ære konstrueres socialt, men med en præmis om at konflikterne findes i den fysiske virkelighed. Og at det kan fremstå problematisk, hvis æreskonstruktioner betyder, at eksempelvis fagpersoner på en systematisk måde kan blive blinde for konflikterne (eksempelvis på forskellige praksisniveauer og igennem policy-dokumenter).

3.1 Socialkonstruktivismens kritiske greb

Indenfor den socialkonstruktivistiske tradition tales der ikke om en repræsentation af virkelighed, men nærmere om konstruktionen heraf. Da det alligevel nævnes og bruges ovenfor, er det for at beskrive at de sociale konstruktioner opleves som værende virkelige (ibid.: 24), hvorfor unge kvinder og piger med minoritetsbaggrund kan opleve seksuel ærbarhed og ægteskab som værende faktuelle og vigtige markører for eksempelvis opretholdelse af familiens ære. Det kritiske greb består netop i, at det der kan fremstå og føles som virkeligt, er resultatet af menneskelig praksis (ibid.). Meningen er derfor at gøre agenter i den sociale verden opmærksom på, at undertrykkende konstruktioner kan ændres, eksempelvis med reference til Bourdieus' habitus og hexis begreber, hvormed praksis er indlejret i kroppen, i udtryk og i adfærd, hvor noget der opleves naturligt eller selvfølgeligt, reelt er socialt konstrueret (ibid.). Her kan drages parallel til referencen i problemfeltet om overvågning og rygtesamfund som planetære samfund, hvor disciplineringen fra det sociale netværk og selvreguleringen hos individet selv opleves som selvfølgeligt og naturlige aspekter af hverdagslivet for de(n) unge. Alligevel opstår flere konfliktperspektiver, hvormed det kan argumenteres at denne socialkonstruktivisme nærmer sig poststrukturalistiske perspektiver. Her tilbyder socialkonstruktivismen en slags pakke, hvor aktørerne informeres og bevidstgøres i deres kamp om konstruktionen af social mening (ibid.).

Det at der ligger sociale processer bagved noget, som på overfladen ligner og opfattedes som en naturlig udvikling, kan måske argumenteres at være kernen i indeværende speciales problemstilling. Denne omhandler diskurser om at ære forstås og ser ud på forskellige måder afhængigt af hvor og hvordan det anvendes af eksempelvis hjælpesystemer omkring ofre for æresrelaterede konflikter.

Her manifesterer det kritiske element sig også i sproget omkring ære, ungdom, ægteskab etc., hvorfor der naturligt fremgår argumenter møntet på kulturforståelse og respekt for traditioner, eller på at den sociale kontrol (som ikke omtales sådan) udøves af hensyn til opretholdelsen af både familiens og den unges ære, som var der et modsætningsforhold udenom dette hensyn. Dette socialkonstruktivistiske studie har ligeledes til hensigt at vise, at førnævnte respekt for kultur og traditioner, er en slags illusion som ubevidst fremmer menneskelige og sociale interesser (Wenneberg 2000: 76).

3.2 Socialkonstruktivismens radikalitet

Søren Wenneberg inddeler den kritiske socialkonstruktivisme i to grader af radikalitet, hvoraf socialkonstruktivisme grad-1 anlægger et kritisk perspektiv på studier af det sociale, og socialkonstruktivisme grad-2 anlægger et teoretisk fundament som forklaring af det sociale i sig selv (Wenneberg 2000: 88). Grad-1 er optaget af dekonstruktion, mens grad-2 er optaget af konstruktioner. I forlængelse heraf ophæver grad-1 naturlighederne som forklaring, mens grad-2 forklarer sociale fænomener. Således kan der kort argumenteres for, at forskellene mellem de to grader af radikalitet hviler på hvorledes de fænomener der ikke er "naturlige" kan forklares som værende socialt betinget, eksempelvis gennem samfundsvidenskabelige metoder (ibid.). Indeværende speciale læner sig op ad socialkonstruktivismens grad-1, hvor fænomener på tværs af grænser og kulturer, som opfattes som værende naturlige, reelt er socialt konstruerede (ibid.: 78). Tilmed synes grad-1 nyttig på studier med en slags feministisk sigte, hvor forskellene mellem kønnene ikke udelukkende skal forstås som naturlige, kropslige eller fysiske, men som sociale faktorer der resulterer i at den kropslige forskel mellem kønnene tillægges en større og markant betydning (ibid.: 81). Dette nævnes fordi der også er et kønsaspekt i dette speciale, hvor et fænomen i særlig grad går ud over kvinder. Sideløbende er der en parallel mellem den måde køn konstrueres på, og den måde spørgsmål om kultur, race og etnicitet konstrueres på. Altså handler om intersektion mellem køn og etnicitet. Til at udfolde samt beskrive dette opgør med sociale fænomener som "naturligheder" yderligere, vil der i nedenstående metodeafsnit redegøres for et kvalitativt forskningsdesign.

4. Metodik

I dette metodeafsnit udfoldes specialets forskningsdesign med tilhørende kvalitative design og metode. Først beskrives specialets forskningsstrategi, den adaptive tilgang, hvorefter metodevalg herunder fokusgruppeinterview og kritisk diskursanalyse med udgangspunkt i Norman Faircloughs betegnelse ligeledes vil redegøres for. Jeg benytter mig af et diskursanalytisk afsæt, som på en måde både placerer sig imellem teori og metode. Afslutningsvist rundes afsnittet af med væsentlige etiske overvejelser i udarbejdelsen af og gennemførslen af denne undersøgelse

4.1 Et kvalitativt forskningsdesign

Indeværende speciales forskningsdesign bærer præg af den kvalitative tradition. Her vil jeg efterstræbe at lave en diskursanalyse af såvel fokusgruppeinterview med fagpraktikere omkring æresrelateret social kontrol, samt af policy-dokumenter målrettet samme. På den måde opnås indblik i hvilken rolle æresdiskurser fylder både i den offentlige bevidsthed og i de hjælpesystemer, der er omkring familier, kvinder, udøvere, m.fl. Det er her de menneskelige erfaringers kvalitet dekonstrueres og fortolkes (Brinkmann & Tanggaard 2015: 14), og ligeledes i den metodekombination at den adaptive teori kommer til udtryk og synes fordelagtig for opgavens problemstilling. Med socialkonstruktivismen som fundament, vil interviewet blive brugt som en aktiv interaktion mellem interviewer og informanter, og informanterne imellem, hvorfor der bør være en stor opmærksomhed på hvorledes bestemte spørgsmål medkonstruerer bestemte svar (ibid.: 30). Ligeledes vil det gælde tekster og dokumenter, hvor interaktionen med læser har en stor betydning for hvordan budskab modtages samt tages ind og/eller konstrueres og dekonstrueres.

4.2 Den adaptive tilgang

Det gælder såvel for sociologisk teori som for sociologisk metodologi, at positioner og perspektiver sammentænkes og kombineres, herunder den induktive og deduktive tradition. Dette opgør med dualismen spores tilbage til Derek Layders *adaptive theory* (Jacobsen 2007: 251). Det forekommer derfor naturligt at der indledningsvist udvælges et problemfelt udenom de traditionelle og faste faser i processen, hvormed undersøgelsen formes. Her er det altså genstandsfeltet og problemstillingen der leder forskningsprocessen, hvorfor ligeledes denne undersøgelse

koncentreres omkring sociale sammenhænge og situerede aktiviteter (ibid.: 266). Disse henviser til både objektivitet og reproducerede handlingsrum med relationer, praksisser, ressourcer, diskurser m.fl., og såvel også til subjektive udtryksformer (ibid.). På den måde underbygges substansen i den kritiske socialkonstruktivisme, hvor den "virkelige" virkelighed også vinder indpas i konstruktioner af hverdagspraksisser. Den sociale virkeligheds kompleksitet skal altså ifølge Layder inkorporeres af den adaptive teori og tilmed præsentere en slags brobygning mellem en kritisk realistisk opfattelse af den objektive verden, som er uafhængig af fortolkning, og som på den anden side indeholder en positivistisk forestilling om at forskning oftest er vejledt af teoretiske perspektiver (ibid.: 252,263). På den baggrund kan det argumenteres, at den adaptive teori indplaceres i midten af det såkaldte kvalitative kontinuum, hverken helt deduktivt eller induktivt men således begge dele på én og samme tid.

Layders forståelse af metodologi og epistemologi bygger på den ontologiske forståelse, at den sociale verden er stratificeret og at den sociale virkelighed ikke kan forstås som én sammenhæng. Dermed indebærer den sociale virkelighed heller ikke ét enkelt forklarende princip, teoretisk antagelse eller metodologi (ibid.: 258). Ontologien bunder i den sociale verdens forskellige objektive eksisterende domæner, der gensidigt påvirker hinanden, hvorfor Layders tilgang til sociologisk forskning;

"Insisterer på, at den sociale virkelighed ej blot udgøres af menneskers meningsskabelse, erfaringer og subjektive forståelser, men at den i vid udstrækning konstitueres af systemiske træk, der er relativt upersonlige og repræsenterer de vedvarende vilkår, der konfronterer mennesker i deres hverdagsliv" (ibid.: 259).

Netop ovenstående formulering samt grundlag for den adaptive teori, vil vise sig nyttig i indeværende undersøgelse, da en indlejret forståelse i såvel den inddragede litteratur som i det senere teorivalg bunder i en erkendelse af fænomenet æresrelateret social kontrol som værende virkeligt i den sociale og objektive verden. På den måde passer ovenstående forståelse med en slags kritisk realisme som en moderat tilpasning af socialkonstruktivismen, hvorfor jeg vil argumentere at modificere Layder idet, at Layders kritiske realisme forudsætter en virkelighed udenfor sproget (ibid.: 280). Dette er en grundlæggende præmis, selvom jeg også er interesseret i hvordan sproget konstrueres. Derfor er det væsentlige i den adaptive teori for indeværende speciale, selve forholdet

mellem empiri og teori, i lighed med Layders lettere eklektiske position hvorfra både konstruerede diskurser og virkelige fænomener inddrages i undersøgelsen (ibid.: 279).

Således ses den sociale verden som et multifacetteret væsen (ibid.: 259), hvorfor jeg, i lighed med Layder, vil argumentere at den adaptive teori nærmere bør betegnes som en tilgang til en mere pragmatisk vidensproduktion, hvor empirien får en stor rolle i udviklingen af teori (ibid.: 263). Derudover berettiger den adaptive tilgang ifølge Layder en forudgående teori i form af *orienterende begreber*, hvormed teorien er empirisk forankret og hjælper med at analysere og forstå komplekse situationer samt sociale strukturer og processer. Det er på den baggrund at ære, skam og kontrol eksempelvis kan kædes sammen med adfærd og interaktioner som truende, ufredelige og forekommende i etniske minoritetsmiljøer. De orienterende begreber fungerer som retningsgivende for empiriindsamlingen, eksempelvis ved at dukke op i læsningen som et tematisk mønster i den aktive læsning (ibid.: 266, 273), hvor jeg i indeværende undersøgelse vil analysere hhv. dokumenter med henblik på at spore konstruktioner og markører for eksempelvis ære samt de to opponerende diskurser med elementer af enten "nægter"-diskurs (postkolonialisme) og stereotype-islam-diskurs (polarisering). Og derudover ligeledes udføre fokusgruppeinterview med fagpersoner, for at formulere og synliggøre hvad forståelserne af ære og social kontrol er og hvordan disse konstrueres og påvirkes i interaktionen. De orienterende begreber kan være fordelagtige for forståelsen samt forklaringer i empirien og afdækker yderligere områder/temaer/grupper der forskningsmæssigt bør udforskes (ibid.: 273).

4.3 Kritisk Diskursanalyse

Diskursbegrebet er ofte anvendt i samtidens debatter uden noget egentligt greb om dets indhold og med forskellige grader af betydning i forskellige kontekster (Jørgensen & Phillips 1999: 9). Diskurser dækker over en idé om mønstre i anvendelsen af sproget i forskellige sociale domæner (ibid.). Der er ikke én måde at analysere diskurser på, og derfor er diskursanalyse heller ikke én enkelt tilgang, men tilgange på tværs af fag og discipliner indenfor mange forskellige sociale områder. Den nemmeste reference er, at en diskurs er en bestemt måde at tale om noget på (ibid.). Derfor vil jeg argumentere, at diskursanalysen er et oplagt analytisk redskab til at studere æresbegrebets konstruktion, flydende betegnelser og anvendelse, samt dets mulige afsmittende effekter på de hjælpesystemer, som ofre for æresrelateret social kontrol kan tilbydes.

4.3.1 Diskursteori "classic"

Diskursanalysens formål er blandt andet at bedrive kritisk forskning, herunder at udforske magtrelationer i samfundet og formulere et sprog hvorfra disse relationer kan kritiseres (ibid.: 11). Herfra opstår en grundlæggende uenighed om hvorvidt diskurserne fuldt ud konstituerer det sociale, eller om diskurser som eksempelvis magt eller ære er konstituerede ud fra andre aspekter af den sociale verden (ibid.). Jeg vil argumentere, at det hverken er enten eller, men både-og. Hensigten er at arbejde med det sagte eller skrevne, således at det er muligt at undersøge mønstre i udsagnene, og hvilke sociale konsekvenser forskellige diskursive fremstillinger af virkeligheden får (Jørgensen & Phillips 1999: 31). Det kan undervejs stille krav til de diskurser jeg på forhånd kender og den viden, jeg har opnået, hvorfor det er væsentligt ikke at lade disse overskygge analysen (ibid.: 31-32). Det synes dog at være et grundvilkår i den socialkonstruktivistiske tilgang, at viden bliver en repræsentation af verden blandt alle de andre repræsentationer og positioner. På den måde vil den position, som jeg går ind i genstandsfeltet med, på en måde komme til at influere de fund der gøres (ibid.). Diskursteoriens overordnede tankegang er, at sociale fænomener aldrig er fastlåste, og der efterlades plads til definitions- og magtkampe som har sociale konsekvenser (ibid.:34).

Indenfor sociologien kendes diskursteorien bedst ud fra Laclau og Mouffes teoriopbygning, hvor det sociale felt forstås som et væv af betydningsdannelsesprocesser. Dette indebærer at sammenligne og sætte tegn i forhold til andre tegn, hvorfor diskursanalysen ifølge Laclau og Mouffe handler om at kæmpe om hvordan tegnenes betydning fastlægges, og hvor betydnings-fikseringer bliver

konventionaliserede i en sådan grad, at de opfattes som naturlige (ibid.: 36). I denne teoriopbygning har en diskurs ligesom et fiske-net en masse knuder, der hver har sin betydning og som er forskellige fra hinanden på bestemte måder. Her optræder alle tegn som momenter i et system, hvor hvert tegns betydning er bestemt af tegnenes indbyrdes relation (ibid.). Diskursen er en totalitet og et forsøg på at skabe entydighed, hvorfor den udelukker andre mulige betydninger og gensidige relationer, som tegnene kan få eller har (ibid.: 37). De tegn som udelukkes betegnes af Laclau og Mouffe som *det diskursive felt*, hvori førnævnte tegn "opbevares" for at skabe entydighed i diskursen. Dog findes konkurrerende måder at forstå tegn på, som ikke kun opnår entydighed i diskursen, men som ændrer identitet i en konkret artikulation og kan have forskellige betydninger (ibid.). Disse kaldes for *flydende betegnelser* og forstås som de tegn som forskellige diskurser kæmpe om at definere (ibid.: 39).

4.3.2 Kritisk diskursanalyse som metode og teori

Kritisk diskursanalyse opererer med et niveau af social praksis, hvormed denne type diskursanalyse fremlægger både teorier og metoder til at problematisere og empirisk undersøge relationer mellem diskursiv praksis og sociale sammenhænge (Jørgensen & Phillips 1999:72). Indeværende speciale har en underlæggende præmis om, at diskurser og praksisser hænger sammen, hvor et begreb som ære eksempelvis "vandrer" over i den socialfaglige praksis målrettet ofre for samt udøvere af æresrelateret social kontrol.

Den kritiske diskursanalyse bruges af Normann Fairclough, som peger på fem fælles træk indenfor tilgangen: Først en retning omkring sociale og kulturelle processer og strukturer, hvor diskursive praksisser skaber og fortolker tekster (ibid.: 73). Denne sociale praksis vil jf. Fairclough konstituere den sociale verden, herunder sociale identiteter og sociale relationer. Den sociale og kulturelle reproduktion samt forandring finder sted, delvis styret af diskursive praksisser i hverdagen med førnævnte tekstproduktion og fortolkningsprocessen heri (ibid.). Formålet med den kritiske diskursanalyse er at kaste opmærksomhed på det lingvistiske-diskursive perspektiv i sociale og kulturelle fænomener i samtiden, herunder racisme, demokrati og politik, hvor man kan argumentere at både sproget, tekster og billeder anvendes som virkemidler for at opnå en magtposition (ibid.). De sociale praksisser som udspringer af diskurser både konstituerer den sociale verden, og konstitueres af andre sociale forhold. På den måde er den kritiske diskursanalyse

karakteriseret af en dialektik mellem diskurser og sociale praksisser/dimensioner. Altså former og omformer diskurser ikke bare struktur, men afspejler i høj grad også samme struktur og processer omkring (ibid.: 74; Fairclough 2013: 178). På den måde vil jeg argumentere, at der er særligt i denne kritiske tilgang er basis for at analysere hvorvidt diskurser omkring ære i minoritetsmiljøer både påvirkes af fagpersoner og har en afsmittende effekt på samme og den fagprofessionelle hjælp som tilbydes til ofre for æresrelateret social kontrol.

”Samfundets diskursive konstitution udspringer ikke af idéernes frie spil i folks hoveder, men gennem en social praksis, som er fast forankret i og orienteret mod virkelige, materielle sociale strukturer.” (Fairclough 1992:66; Jørgensen & Phillips 1999: 74).

Ovenstående grundantagelse om, at sociale praksisser i virkeligheden er fast forankrede og dybt indlejrede i såvel individers, som samfundets sociale og materielle strukturer. Faircloughs kritiske realisme matcher Layders kritiske realisme, og det er derfor konsistent på tværs af forskellige forfattere (Fairclough 2013: 177). Kritisk diskursanalyse skal dermed både forstås som en teori for, og et metodologisk værktøj til, at analysere dialektiske diskurser som elementer af politiske/sociale og andre elementer (ibid.: 178). Diskursive praksisser påvirkes dermed af samfundsmæssige kræfter, herunder i dette tilfælde et politisk niveau. Derfor kan der med fordel analyseres uddrag af keredokumenter på et politisk niveau og fra fagbøger, hvilket er tilfældet i indeværende speciale, hvor jeg i kombination med fokusgruppeinterviewsene vil foretage diskursanalyse af *”Delanbefalinger fra Kommissionen for den glemte kvindekamp”* fra 2022. Ifølge Fairclough består det kritiske element af denne type diskursanalyse af årsags- og determinansforhold i forhold til strukturer og processer, der vil vise sig at holde stik i empirien – hvad enten de fremkommer i tekster (keredokumenter) eller begivenheder (interview) som er formet af magtkampe (Jørgensen & Phillips 1999: 75; Fairclough 2013: 178). Heri stilles også kritisk blik på hvorledes uigennemsigtheder og ”blinde vinkler” i relationen mellem diskurs og samfund bliver en faktor i opretholdelsen af magt og hegemoni, som i yderste konsekvens kan fastholde såvel samfund, fagpersoner og kvinder i polariserende-, postkoloniale- og æresrelaterede diskurser. Ydermere er en kendsgerning i den kritiske diskursanalyse, at den sociale virkelighed er skabt i konceptuelle rammer og styret af teorier eller abstrakte idéer, hvorfor

brud på en kvindes ærbarhed i et miljø eller i en familie kan forstås som et brud på konceptet om familiens ære, og ligeledes hvorfor der kan forekomme islamiske ægteskaber eller genopdragelsesrejser. Den kritiske diskursanalyse giver her et sprog for, hvordan disse koncepter og genstridige diskurser eksempelvis er skabt og styret af kulturelle regelsæt og religiøse hensyn.

4.3.3 Sociale strukturer og interdiskursivitet

Fairclough har opstillet den tredimensionelle model, hvori der eksisterer forskellige begreber om diskurser og sociale praksisser. I Faircloughs tilgang er diskurs en væsentlig social praksis, som både reproducerer og forandrer viden, identitet, sociale relationer og magtrelationer, men som også formes af andre sociale praksisser (Jørgensen & Phillips 1999:77; Fairclough 2013: 179). Helt konkret vil en analyse i denne retning basere sig på to dialektiske forhold; struktur og sociale dimensioner (ibid.).

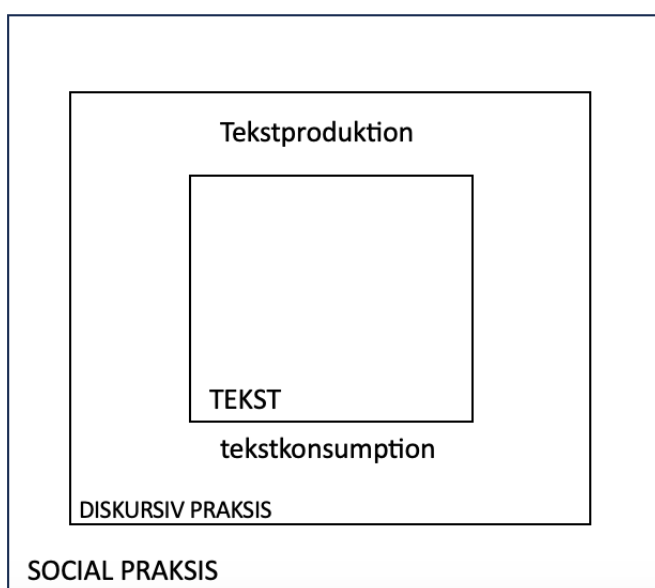
Fairclough operer med *Social struktur* som sociale relationer, eksempelvis i bestemte institutioner, som værende både diskursive og ikke-diskursive (ibid.: 77). Derudover argumenteres det, at Fairclough adskiller sig fra strukturalismen ved at hævde, at diskursiv praksis ikke blot reproducerer eksisterende diskursive struktur, men udfordrer selv samme ved anvendelsen af ord som betegner det, der hører til udenfor strukturen (ibid.). Dette læner sig muligvis mere op ad poststrukturalistisk diskursteori, men har dog den væsentlige forskel, at Fairclough opererer med både teori og metode, for empirisk nærmere at undersøge sprogbrug i hverdagens sociale aktiviteter. Tekstanalysen synes dog jf. Fairclough at være mangelfuld som diskursanalyse, da den ikke belyser forbindelser mellem tekster og de samfundsmæssige og kulturelle strukturer (ibid.: 78). Som nævnt før, står Fairclough centralt på, at diskurser både er konstituerende og konstitueret, hvorfor idéen med den makrosociologiske analyse og den fortolkende mikrosociologi både indeholder et blik på sociale praksisser som formede af sociale strukturer og magtrelationer (uden folks bevidsthed), og en forståelse for, at folk aktivt skaber en regelbunden verden i hverdagspraksisser (ibid.: 78). Altså bidrager diskurser med tre funktioner; at konstruere sociale identiteter, sociale relationer og videns- og betydningssystemer. Derfor vil jeg ved analysen af diskurser blandt andet have fokus på to dimensioner: *den kommunikative begivenhed*, som udgør et eksempel på sprogbrug gennem eksempelvis en artikel, en film, et interview eller en politisk tale (Jørgensen & Phillips 1999: 78-79).

Disse diskurstyper består af diskurser, hvormed sprogbrug konstituerer en del af en bestemt praksis, eksempelvis hvis medierne konstituerer en eller flere forskellige praksisser (ibid.). Tilfælde af sprogbrug karakteriseres som kommunikative begivenheder med følgende tre dimensioner:

- Den er en *tekst* (tale, skrift, billede)
- Den er en *diskursiv praksis* (indebærer produktion og konsumtion af tekster)
- Den er en *social praksis*

Se figur (ibid.: 81).

Figuren afspejler modellen som analytisk ramme til empirisk forskning i kommunikation og samfund. De tre dimensioner skal anvendes i en konkret diskursanalyse af en kommunikativ begivenhed som nævnt foroven, hvor formålet er at se på tekstens egenskaber (tekst), produktions- og konsumptionsprocesser, som binder sig til teksten (diskursiv praksis) og den bredere sociale praksis, som den kommunikative begivenhed er en del af (social praksis). Tekster og egenskaber beskæftiger sig med produktions- og konsumptionsprocesser og omvendt. Det kan eksempelvis være når informanterne forholder sig til fagtekster på uddannelsen. Min måde at imødekomme det

metodiske ideal i fokusgrupperne er, at spørge hvad folk får ud af de tekster som de læser

Dog udgør de hver deres dimension og skal derfor adskilles analytisk. Analysen af den diskursive praksis vil handle om hvordan tekstforfatteren trækker på allerede eksisterende diskurser og genrer for at skabe en tekst, og om hvordan modtageren anvender forhåndenværende diskurser og genrer i konsumtionen og fortolkningen af teksten (ibid.: 80-81). Som eksempel kan jeg her drage

en parallel til afsnittet i problemfeltet om delanbefalingerne fra Kommissionen for den Glemte Kvindekamp, samt P1 Debat-indslaget (se afsnit 2.1), hvor både afsender og modtager/deltagende kan argumenteres at passe ind i den tredimensionelle model idét de reagerer på det stykke tekst som kommissionspapiret repræsenterer. Hermed kan opstå en slags polariserende versus postkolonial diskurs.

Denne model kan anvendes udførligt og på et lingvistisk niveau, der gransker vokabular og grammatik (tekstanalyse), men den kan også anvendes på baggrund af den diskursive praksis, hvorudfra relationen mellem tekst, sprogbrug og den social praksis granskes og analyseres nærmere. Sidstnævnte vil jeg benytte i indeværende speciale (Jørgensen & Phillips 1999: 82).

Interdiskursivitet og intertekstualitet

Når fagpersoner anvender bestemte diskurser i hensyn til kultur og tolerance, kan det være med til at promovere diskurser i det øvrige samfund hvormed diskurserne indtager offentlige institutioners diskursive praksisser. Indimellem kan diskurserne formuleres på tværs og imellem forskellige diskursordener, hvilket Fairclough kalder *interdiskursivitet* (ibid.: 83). Interdiskursivitet hører til *intertekstualitet*, som kendetegnes ved det forhold at alle kommunikative begivenheder optræder ved tidligere begivenheder. Og på den måde gentages ord og diskurser, og en fagperson kan eksempelvis ikke undgå tidligere udtryk eller ord, der er brugt før. Intertekstualiteten refererer nemlig til historiens påvirkning på en tekst og modsat; tekstens påvirkning på historien (ibid.: 84-85). Jeg vil argumentere, at de inddragede Action Cards og kommissionspapiret fra Kommissionen for Den glemte Kvindekamp, netop opfylder denne reference. Jeg vil præsentere disse dokumenter i analysen. Ifølge Fairclough hører en dobbelthed til intertekstualiteten, hvori man ved at trække på eksisterende diskurser på nye måder både skaber forandring, men også efterlader muligheder for at forandringen kan begrænses, eksempelvis af magtrelationer, som kan være med til at bestemme aktørernes adgang til diskurserne (ibid.).

4.4 Dokumenter som empirisk materiale

I det følgende afsnit vil jeg redegøre for dokumenter som empirisk materiale og dennes anvendelighed.

Dokumentanalysen vil have sin anvendelse indenfor diskursanalysens undersøgelsesområde, hvorfor denne ligeledes kan afdække processer, herunder eksempelvis udviklinger i normer og praksisser, forandring i magtrelationer og teknikker til magtudøvelse, stabilitet og forandring i den mening, aktører tillægger sociale og politiske fænomener som eksempelvis æresrelateret social kontrol (Brinkmann & Tanggaard 2015: 153). Dokumenter kan være en mangfoldig kategori af tekster, som er fikseret i tid og udgøres af sprog. Under dokumenter gælder også policypapirer og andre kernedokumenter såsom rapporter og statistisk materiale, og derfor kan det være hensigtsmæssigt at skelne mellem primære, sekundære og tertiære dokumenter alt efter hvor mange aktører der er i besiddelse af dokumentet (ibid.: 154). Et *primært* dokument cirkulerer rundt hos et afgrænset antal aktører i en nærhed af den situation, dokumentet refererer til, herunder eksempelvis oplæg, der ikke er henvendt til en bredere offentlighed, men som er ment til et mere lukket forum (ibid.). *Sekundære* dokumenter henviser til dokumenter, som ligeledes er i umiddelbar nærhed af den situation, som dokumentet refererer til, men som generelt er offentligt tilgængelige uden at have offentligheden som målgruppe – eksempelvis delanbefalingerne fra Kommissionen for den Glemte Kvindekamp, som har karakter af en hensigtserklæring fra en politisk nedsat kommission og til politisk beslutningstagning. *Tertiære* dokumenter henviser eksempelvis til akademiske bøger eller tidsskriftartikler, hvormed teksten er en analytisk bearbejdning af begivenheder eller situationer en vis periode efter disse har indfundet sig (ibid.: 155). Eftersom tid er en vigtig faktor i dokumentanalysen, er det værd at notere sig at den brede offentlige interesse for specialets emne (herunder indeværende genstandsfelt) kan argumenteres at være indfundet indenfor en relativ nylig tidsramme, hvorfor mange dokumenter kan være udgivet indenfor kort tid og har karakter af alle tre typer dokumenter – avisartikler, debatindlæg, politiske anbefalinger og videnskabelige undersøgelser (ibid.).

Forskellige typer dokumenter kan bidrage på forskellige måder, hvorfor en kombination af eksempelvis politiske delanbefalinger og fagbøger kan bidrage med mere dybde og flere nuancer.

På den måde har dokumenter flere anvendelsesmuligheder som datagrundlag for samfundsvidenskabelige analyser og tilmed med et historisk perspektiv (ibid.: 156). Det sidste kan siges at være højaktuelt i en analyse af diskursernes relevans for fagpersoner og disses aftryk i de hjælpesystemer, der er sat i verden for at formidle information om samt hjælpe ofre for æresrelateret social kontrol. Dokumenterne kan være med til at belyse diskursernes udvikling, konstruktion og konstituering på tværs af kulturer, befolkningsgrupper og faggrupper, m.fl. Dette til trods for førnævnte relativt korte opmærksomhedsperiode i den offentlige bevågenhed.

I overensstemmelse med den adaptive tilgang vil analysen af dokumenterne bære præg af en undersøgelsesproces med en blanding af hypotetisk-deduktiv og analytisk-induktive metoder (ibid.: 161). Diskursanalysen er dermed ligeledes en oplagt analysemetode, da dokumenterne kan åbne op for tilpasninger af de anvendte begreber og tematikker, hvori den pragmatiske vidensproduktion dukker op. Teoriapparatet kan; pege på policy forandringer, som har fundet sted, når der er sket et skift i politiske mål, i typer af politiske instrumenter og i disses fastsættelse. Et andet teoriapparat kan for eksempel pege på, at diskursive forandringer har fundet sted, når involverede aktører systematisk tillægger et fænomen ny mening, herunder når et politisk problem og årsagsforklaringerne bag artikuleres anderledes fra tidligere. Et tredje apparat peger på, at institutionelle forandringer finder sted, når eksisterende regler, procedurer og rutiner erstattes med nye (ibid.). Dette kan argumenteres også at passe ind i den virkelige virkelighed, der er rammen om indeværende speciales genstandsfelt, eksempelvis med reference til SIRIs åbning af Center mod æresrelateret konflikter (MÆRK) i februar 2024, som en markering af politisk prioritering fra de(n) nuværende og forgangene danske regeringer (se afsnit 2.1). Præsentation af dokumenter følger (ibid.: 163):

Afsender	Dokumenttype	Tidspunkt for dokumentets publicering
Kommissionen for Den glemte kvindekamp	Policy-dokument: Delanbefalinger fra Kommissionen for Den glemte Kvindekamp	2022
Aarhus Kommune	Action Cards for borgere over 18 år Action Cards for børn og unge under 18 år	2022

4.5 Interview

Dette afsnit kredser om fokusgruppeinterview som metode, rekruttering af informanter og overvejelser om min rolle i indsamlingen og rekrutteringen af informanter og empiri.

4.5.1 Fokusgruppeinterview

Som beskrevet hidtil har formålet ved at udføre fokusgruppeinterview med fagpersoner været, at formulere og synliggøre hvad forståelserne af ære og social kontrol er, og hvordan disse konstrueres og påvirkes i diskussionen. Grundet rekrutterings-vanskeligheder kan det diskuteres hvorvidt der er for få informanter i hver interviewgruppe, hvorfor interviewene nærmere bør tænkes som semistrukturerede gruppeinterviews. Denne overvejelse vil blive uddybet nedenfor i afsnittet "Forskerens rolle". Samtalerne i fokusgruppene ansues som værende effektive og indimellem kreative redskaber til indsamling af data som behandles i en analyse.

I en socialkonstruktivistisk tradition anvendes fokusgrupper ud fra en tanke om, at man sandsynligvis forstår den viden der produceres som værende kontekstafhængig, relationel og foranderlig. Og som er relateret til samfundsmæssige og faglige diskurser på området. Dette perspektiv anlægges stadig til trods for få informanter i hver gruppe. I forlængelse heraf, vil jeg anskue samtalerne i gruppen som socialt performative, hvorfor selve analysen vil bære præg af selve indholdet af samtalerne, og de væsentligste interaktionsformer (Brinkmann & Tanggaard 2015: 138). Eftersom der er anlagt en slags moderat tilpasning af socialkonstruktivismen i indeværende speciale, forstås alle typer af data – såvel grupper, individuelle, observationer og tekster – som sociale handlinger afhængig af kontekst. Dog med fokus på at producere data om gruppens fortolkninger, interaktioner og normer – og hvordan disse konstituerer og reproducerer diskurser på tværs af gruppens medlemmer. En styrke ved at udføre denne type interview er den sociale interaktion. Oftest vil gruppens sammenligninger af erfaringer og forståelser i gruppesammenhænge kunne reproducere viden om kompleksiteterne i betydningsdannelser og sociale praksisser, som er sværere at finde i de individuelle interviews (ibid.: 139). Dertil synes væsentligt at fokusgrupperne kan producere koncentrerede data om et bestemt fænomen, herunder æreskonflikter, på en mindre påtrængende måde end sammenlignet med feltarbejde og deltagende observation. Det sidste ville dog kunne belyse problemstillingen med andre vinkler, i de tilfælde hvor praksis skal undersøges nærmere. Fokusgruppens vidensproduktion afhænger alene

af deltagernes sociale interaktion med hinanden, hvorfor fokusgrupper som hovedregel ikke bør være alt for homogene eller heterogene således at der ingen interaktion eller for mange konfliktrelaterede interaktioner er. I indeværende grupper er deltagerne kolleger, men er ikke nødvendigvis homogene i deres forståelser og interaktioner med eksempelvis æresbegreb og diskurser herom. Som kolleger i det daglige er de trygge i hinanden selskab og kender hinandens reaktionsmønstre. De kan også hinandens perspektiver på et grundlag af delte erfaringer og oplevelser, hvorfor der hviler et ansvar på mig som moderator i samtalen (ibid.: 141-142). Som moderator i gruppeprocesserne vil graden af involvering afspejle strukturen i selve interviewene – og derfor jo mere struktur, des mere involvering vil det kræve af moderator. Det er en anden og mere omfattende opgave at være moderator end interviewer, fordi den sociale interaktion der foregår i fokusgruppen er mere omfattende, samt at dynamikkerne blandt deltagerne er mere performative. På baggrund af opgavens problemstilling og gruppens omfang samt kendskab til emnet, vil jeg bruge *den blandede tragtmodel*, hvor man starter åbent og eksplorativt med mange forskellige synspunkter, og slutter med en strammere styring uanset gruppens størrelse således, at der foruden interaktioner og perspektiver også sikres at forskningsinteresserne belyses (ibid.: 142).

4.5.2 Rekruttering af informanter

Informanterne er i dette tilfælde fagpersoner eller ansatte i funktioner, der har en socialfaglig baggrund og som enten arbejder med ofre for æresrelaterede konflikter til dagligt, eller som arbejder i de forebyggende led som eksempelvis rådgiver eller pædagog i det daglige. Dette valg baserer sig udelukkende på erfaringer draget fra det eksisterende forskningsfelt og på selve problemformuleringen. Rekrutteringsprocessen har været præget af relativt få kontaktflader, hvorfor jeg indledte processen med en gatekeeper i en større danske kommune. I processen har det været vanskeligt at møde et "passende" antal informanter til indeværende kvalitative undersøgelser, da det væsentligste kriterie har være at finde fagpersoner, som føler de har tilstrækkelig nok viden/faglighed til at indgå i interview. Kvaliteten afspejles dog i validiteten af indholdet og interview-udsagn (Poulsen 2016: 79). Undervejs i processen blev det tydeligere, at rekrutteringen blev en sværere opgave end hidtil forventet, da jeg oplevede en vis skepsis over for motivet bag specialet, samt afvisninger baseret på kapacitetsproblematikker eller mangel på tid. Gatekeeper kontaktede jeg igen med henblik på at finde flere informanter, hvilket resulterede i 2 interviews mere. Sidste gruppe indledte jeg en kontakt med på egen hånd og aftalte et online interview.

Forud for interviewene udarbejdede jeg en interviewguide. Denne har til hensigt at operationalisere problemformuleringen til hhv. forsknings- og interviewspørgsmål, der indfanger den relevante empiri til endelig besvarelse af problemstillingen. Som beskrevet ovenfor under afsnittet om fokusgrupper, har intentionen været, at disse interviews skulle være foretaget ud fra *den blandede tragtmodel*, dog ser udformningen og strukturen ved eftertanke anderledes ud, end hvis den bar præg af en vis fleksibilitet og åbenhed, og få spørgsmål.

Informant-oversigt

Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Gruppe 4
Hanne	Anne	Jane	Nina
Bertil	Dina	Maja	Laura
Malene	Lene	Denise	
Beate			

Gruppe 1 er kolleger fra en region og arbejder som sikkerhedskonsulenter under Styrelsen for International Rekruttering og Integration (SIRI). De kaldes Team Æresrelaterede Konflikter (TÆK), og varetager alle både lokale indsatser ift. Æresrelaterede konflikter og nationale indsatser i Sikkerhedskonsulentordningen, under SIRI. TÆK er en specialiseret indsats, der tilbyder en koordineret og målrettet indsats for både fagpersoner og borgere, der vil have et liv uden æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. TÆK's medarbejdere har viden og kompetencer til at vurdere, rådgive, udarbejde risikovurderinger og bistå ved sager, der handler om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. TÆK har ikke myndighed.

Gruppe 2 og 3 er kolleger i en kommunal afdeling, der arbejder med kriminalpræventive indsatser på forskellige niveauer. De har både en myndigheds- og udfører rolle, og hjælper med at bygge bro til andre offentlige instanser rundt om den enkelte unge, som fx skole, sygehuse, uddannelses-/beskæftigelsesområdet osv. De har ansvaret for at afdækning af den unges behov for hjælp og iværksætte støtte. Vejlede om muligheder for hjælp og støtte også uden for afdelingen. De har mulighed for at anbringe unge uden for hjemmet, og iværksætter dagtilbud for voksne, behandlingstilbud mv. Bevilling af botilbud eller bostøtte. Her er også koordinering i forhold til

udsatte unge, der er havnet i kriminalitet eller er i risiko for at gøre det, herunder forbedringsforløb i Ungekriminalitetsnævnet. M.fl.

Gruppe 4 er to kolleger under det nationale Red Center. RED Safehouse er landets mest sikre og specialiserede krisecentre for unge og par mellem 16-30 år, der er på flugt fra æresrelaterede konflikter omhandlende kontrol, vold, tvangsægteskab eller trusler herom. RED kan give den nødvendige beskyttelse og tryghed i en kortere eller længere periode. RED Safehouse tilbyder en helhedsorienteret indsats til unge, som ønsker at få et selvstændigt liv. De pædagogiske metoder er baseret på empowerment, tillid og omsorg, og der arbejdes målrettet med udgangspunkt i den enkelte unges situation og personlige mål samt med de unge som gruppe. RED Safehouse har to afdelinger, én på Sjælland og én i Jylland. Begge afdelinger tager imod borgere fuldkommen anonymt.

Alle informanter står i deres daglige arbejde med store, dilemmafyldte scenarier og hensyn. Det skaber stor frustration hos fagpersonerne, som alle arbejder for at hjælpe unge og voksne kvinder og mænd i et felt, der som en informant sagde, er præget af "learning by doing". Informanterne navigerer således også i samfundsdiskurser og områder, der har storpolitisk bevågenhed; Familie-, integrations- og ligestillingsdagsordener. Det er væsentligt at notere sig i overvejelserne om specialets tilblivelse. Desuden oplevede jeg en klarere distancering blot ved nævnelse af opgavens fokus. Slutteligt er det muligt at informanterne i interviewene, samt rummet hvori samtalen mellem informanterne foregår, kan være påvirket af min positionering. Dette vil blive udfoldet i det følgende afsnit.

4.5.3 Forskerens rolle

Min rolle har været en kontinuerlig tankeproces og refleksion. Min position som ung kvinde med minoritetsbaggrund stiller kun højere krav til min tilgang til feltet og situationsfornemmelse, da jeg har personlige erfaringer med emnet, er dybt motiveret for at skrive dette speciale, og på nogle måder kan relatere til de situationer fagpersonerne møder kvinderne i. Min rolle kan muligvis have betydet, at fagpersonerne har kunnet få følelsen af, at de skulle være mere forsigtige og veje deres ord, fordi jeg ser ud som en kvinde, der passer ind i deres målgruppe, og som med stor sandsynlighed ikke godkender deres arbejdsmetoder. Min sociale positionering i interviewsammenhænge

bærer præg af at jeg er ung, kvinde, kurdiske rødder og akademiker, og har sandsynligvis skabt et andet interviewrum end hvis etnisk dansk kvinde, som interesserede sig på "afstand" og set ude-fra ikke havde potentiale for at have en aktie i emnet og dermed informanternes arbejdsevne eller *performance*. På den måde er det ikke bare et møde mellem personer, men et møde mellem sociale positioner, som gør noget ved interviewsituationen. Under rekrutteringen af informanter beskriver jeg vanskelighederne i at rekruttere fagpersoner fra forskellige sektorer: krisecentre, kommuner, ungdomsuddannelser. Acces arbejdet fortæller en hel del om, hvor tabuiseret og politiseret et emne dette speciale befinder sig indenfor. Inden jeg lagde mig fast på indeværende perspektiv med fagpersoner, var jeg beredt på at det kunne blive svært at opsøge samt rekruttere informanter – såfremt disse var ofre for æresrelateret social kontrol selv. Det faldt mig ikke ind, på det tidspunkt, at de mange kontakter jeg nåede igennem til, ikke ønskede at deltage i frygt for at udstille dem selv og deres organisation. Jeg oplevede ved en telefonsamtale, at en fagperson, som jeg forsøgte at rekruttere sammen med dennes kolleger til en fokusgruppe, ytrede interesse men konstaterede at vedkommende ingen oplevelser havde med æresrelateret social kontrol på sit arbejde, og derfor heller ikke var kvalificeret til at tale om det. Hvorefter vedkommende begiver sig ud i en timelang samtale med relevante aspekter og oplevelser, hvilket på måde kan siges at resonere med en række forskellige diskurser, herunder at man skal være forsigtig med at udtale sig på grund af kulturhensynet, men fortalte om at følge med i mediedebatterne omkring emnet.

Fra starten har jeg været opmærksom på at være forsigtig med at identificere mig med problemstillingerne, men mit indre konfliktpotentiale har været stort, fordi jeg til tider har sat spørgsmålstejn ved min forskerkonstruktion og hvordan den blev opfattet og muligvis kunne komme til udtryk i udarbejdelsen af analysen. Sensiviteten har betydet, at jeg har genbesøgt nuancer, refleksioner og konfliktspørgsmål med min vejleder.

5. Teoretisk og analytisk rammeværk

Foruden det teoretiske afsæt i det diskursanalytiske perspektiv, kombinerer jeg med andre teoretiske afsæt. På den måde er diskursanalysen altså ikke bare en metode, men også en teori. I dette afsnit vil jeg gøre rede for Leslie McCalls kompleksitetsanalyse samt efterfølgende kort gøre rede for begrebet om *Flydende betegner*, da dette inddrages løbende. Det er relevant at inddrage den intersektionelle kompleksitetsanalyse, da McCall retter sig mod forskere og fagpersoners brug af kategorier og hvorledes de eksempelvis i denne opgave kan være med til enten at konstruere eller opløse forestillingen om den undertrykte minoritetskvinde.

5.1 Intersektionalitet og kompleksitetsanalyse

I *The complexity of intersectionality* begrebsliggør sociolog Leslie McCall intersektionalitetsanalysen i tre dele: *Anti-, intra- og inter-kategorial* kompleksitet (McCall 2005: 1772-1773). Den anti-kategoriale kompleksitet baserer sig på en metodologi om at dekonstruere komplekse kategorier, hvorfor det ifølge McCall er den mest anvendte til besvarelsen af kvinders livsvilkår og der sås dermed en skepsis omkring kategorier af livsvilkår der øger kompleksiteten i studier af intersektionalitet (ibid.). Det kan eksempelvis være kompleksitetsinviterende studier om æresrelateret social kontrol, hvor kvindernes livsvilkår konstituerer og er medkonstituerede af race- og klassemæssige forhold er positionerede på en måde, der medfører konsekvenser for dem som minoritetskvinder. Denne beskrivelse at studere intersektionalitet er ifølge McCall, en intra-kategorial kompleksitetsanalyse (ibid.: 1773). Denne forklaringsmodel anvendes oftest af forskere og feministiske aktivister, der orienterer sig mod bestemte sociale grupper i oversete krydsninger af undertrykkelse, og diskrimination både hos individet og strukturelt (ibid.: 1774).

En mindre anvendt forklaringsmodel i McCalls kompleksitetsanalyse er den inter-kategoriale tilgang, hvor eksempelvis forskere og fagpersoner optager og indlejrer eksisterende diskursive kategorier i deres vokabular og arbejdspraksisser, som et sprog der gør dem i stand til at identificere og oversætte uligheder mellem sociale grupper og forskellige intersektioner (ibid.: 1773).

Den anti-kategoriale baserer sig på en metodologi om at dekonstruere strengt komplekse kategorier, hvorfor det ifølge McCall er den mest anvendte til besvarelsen af kvinders livsvilkår og

der sås dermed en skepsis omkring kategorier af livsvilkår der øger kompleksiteten i studier af intersektionalitet (ibid.; Sulaiman 2023: 8). Det kan eksempelvis være i indværende speciale med fokus på æresbegrebets betydning for fagpersoner, der arbejder med sager omkring æresrelateret social kontrol. Her kan det argumenteres, at kvindernes livsvilkår konstituerer og er konstituerede af køns, race- og klasseforhold, og positionerede således, at det medfører konsekvenser for dem som minoritetskvinder. Denne måde at udføre intersektionalitetsanalyse er ifølge McCall, en intra-kategorial kompleksitetsanalyse (ibid.: 1773; ibid.). Denne forklaringsmodel anvendes oftest af forskere og feministiske aktivister, der orienterer sig mod bestemte sociale grupper i oversete krydsninger af undertrykkelse, og diskrimination både hos individet og strukturelt (ibid.: 1774; ibid.). Altså handler det om at studere livsvilkårene i dens mange facetter og krydsninger (ibid.: 1775; ibid.: 9). Ydermere er McCall optaget af at inddrage køn som en analytisk kategori, feministisk teori som perspektiv og mænds dominans som en art social institution (ibid.: 1775-1776; Sulaiman 2023: 9).

5.2 Flydende betegner

Æresbegrebet får karakter af at være flydende og omskifteligt afhængigt af konteksten, hvorfor det naturligt har skabt en diskursiv forvirring blandt fagpersoner om hvad ære indbefatter, men i særdeleshed også opfattedes forskelligt på tværs af etniciteter, klasse, køn, seksualitet. *Floating Signifier*, som begrebet er oversat fra, er introduceret af antropologen Claude Lévi-Strauss, som mente at flydende betegner kendetegnede betingelserne for symbolsk tænkning (Jensen 2020: 19-21). De flydende betegnere er tegn, der ikke er fast tilknyttede i sig selv, men opnår mening i relation til andre tegn og gennem forskellige kontekster, som nævnt før. Det flydende element mellem tegnene gør det muligt at navigere i komplekse symbolske systemer (ibid.). Både social kontrol og ære er flydende betegnere, som kan betyde forskellige ting. En væsentlig del af den diskursanalytiske læsning af fokusgruppe-empirien og dokumenterne kan være at undersøge hvilken betydning ære og social kontrol antager forskellige steder i materialet. Lévi-Strauss' begreb passer godt som tilføjelse under diskursanalysen, fordi det befinder sig et sted midt imellem teori og metode.

5.3 Forholdet mellem diskursanalyse og dokumentanalyse

Forholdet mellem diskursanalysen og dokumentanalysen er på forskellige niveauer. De diskursanalytiske begreber og overvejelser er mere abstrakte, metodologiske og videnskabsteoretiske, imens dokumentanalysen er en konkret metode. Diskursanalysen er på et højere niveau for mit overordnede perspektiv. Indenunder diskursanalysen anvendes forskellige typer af empirisk materiale: fokusgruppe-empiri og dokumenter. Dermed bliver diskursanalysen et højere metodologisk niveau, hvorimod dokumenterne operationaliserer og konkretiserer diskursanalysen. Dokumentanalysen vil omsætte diskursanalysen i praksis, da jeg både skal analysere rapporten om "De 9 delanbefalinger om et børneliv" og Action Cards fra Aarhus Kommune.

6. Analyse

I indeværende afsnit vil jeg analysere de udvalgte policy-dokumenter samt de empiriske data fra fokusgruppeinterview. Dette vil gøre sig gældende for Kommisionspapiret fra Kommissionen for den Glemte Kvindekamp og "Action Cards" fra Aarhus Kommune, som er bindeled mellem fagpraktikere på området, og ment som en vejledende ramme for at handle i situationer, hvor der kan opstå mistanke, bekymring eller konkret viden om negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter.

6.1 Analysestrategi

Det gælder i udarbejdningen af interviewguiden som i udvælgelsen samt kodning af interviewdata, at disse kan være styret af empiri eller teori (Kvale & Brinkmann 2015: 263). I indeværende speciale er begge dele, i tråd med den adaptive tilgang, inddraget som en slags kodningsværktøj i analysestrategien. Hertil har jeg kodet den empiriske interview-data i det kvalitative program Nvivo efter følgende kodningskategorier, som dækker over den inddragede teori og udvalgte empiriske nedslag fra afsnittet om problemfelt. Disse er også indikationer på de orienterende begreber, som danner rammen om kodningsprocessen. De hyppigst optrædende diskurser er markeret med rød streg, og de resterende koder er andre relevante tematikker. Dog vil jeg argumentere at den "polariserende" og "postkoloniale" diskurs reelt fungerer som talesprogs versioner af Leslie McCalls kompleksitetsanalyse. På den måde var disse koder tæt relaterede, men kunne tilsammen belyse tematikker på tværs af fokusgruppeinterviews. Disse koder anvendes lettere eklektisk i analysen af policy-dokumenter.

- ☐ Fagfolks tvivl & dilemmaer...
- ✓ ☐ Fairclough
 - ☐ Genrer
 - ☐ Interdiskursivitet
 - ☐ Kommunikative begive..
 - ☐ Flydende betegner
- ✓ ☐ Leslie McCall
 - ☐ Anti-kategorial
 - ☐ Intra-kategorial
 - ☐ Polariserende diskurs
 - ☐ Postkolonial diskurs

I tråd med specialets problemformulering; *Hvilken rolle spiller samfundsdiskurser om ære i behandlingen af samt tilgangen til kvinder udsat for æresrelateret social kontrol?* vil analysen starte ved policy-dokumenter fra Kommissionen for Den glemte Kvindekamp, hvor jeg ønsker at afdække konstruktioner og dermed forståelser af, hvordan vold og social kontrol konstrueres i

kommissionspapiret? Dernæst vil jeg analysere hvorledes der optræder en slags interdiskursivitet hos fagpersonerne. På den måde får analysen to hovedelementer bygget op om:

- A. Policy-dokument, hvor målet er at undersøge hvilke konstruktioner og diskurser der optræder, og hvordan der skrives om vold og social kontrol over for minoritetskvinder og -mænd.
- B. Fagpraktikers forståelse og konstruktioner om selv samme, og hvorledes disse stemmer overens. Dette igennem Action Cards og data fra fokusgruppeinterview.

6.2 Analyse af policy-dokumenter

Valget af dokumentet de 9 delanbefalinger fra Kommissionen for Den glemte Kvindekamp forekom naturligt og logisk i forbindelse med udarbejdelsen af problemfeltet samt problemformuleringen. Som en politisk nedsat kommission var det en satsning fra den daværende regering og minister på området Mattias Tesfaye:

”De seneste år er modige kvinder med minoritetsbaggrund stået frem med deres historier. Mange er blevet voldsomt begrænset i deres sociale liv, valg af partner eller beklædning. Det er ikke omkostningsfrit at stå frem og bryde med den kultur, de er opdraget med.” (Udlændinge- & Integrationsministeriet 2022).

Det blev starten på et kommissionsarbejde med 9 (senere 10) medlemmer udpeget centralt, med forskellige baggrunde men alle med kendskab til området og tæller politikere, forskere, undervisere, herunder Sofie Danneskiold-Samsøe, som også hyppigt refereres til i indeværende speciale. Medlemmerne skulle arbejde ud fra følgende værdier: *”Et godt børneliv uden vold i opdragelsen og med socialt samvær med børn af begge køn, herunder med deltagelse i sport, klasseudflugter, leg og fri udfoldelse. Et godt ungdomsliv med mulighed for selv vælge en kæreste og ægtefælle og bestemme over sin egen krop og seksualitet. At være en del af Danmark, selv vælge sin uddannelse, vælge sine egne venner, deltage i fester, deltage i arbejds- og foreningslivet, gå klædt uden tvang, tænke og tale frit og retten til at fravælge religiøse normer”*. (ibid. 2022; Kommissorium 2021:2). Kommissionen fik til opgave at diskutere tiltag og anbefalinger til problemstillinger inden for aktuelle tematikker. Eksempler herpå, som kan danne ramme for drøftelser i kommissionen var ægteskab, skilsmisse, børneopdragelse og ungdomsliv. Ifølge Regeringen havde det danske samfund på grund af misforstået hensyn eller frygt for at blive stemplet som racistisk, for længe været passivt

og for eftergivende. Ifølge Regeringen var der for få steder et fællesskab, der insisterede på, at alle piger og kvinder har ret til at leve et liv med frihed, selvbestemmelse og uden undertrykkelse fra familier eller autoriteter, der vil(le) påtvinge dem at leve efter forældede religiøse og kulturelle normer (Kommissorium 2021:1).

De efterfølgende måneder og uger op til kommissionens første anbefalinger fra arbejdet, blev der i medierne og hos politikere diskuteret om hvordan og i hvilket omfang, kommissionens resultater og anbefalinger skulle indfries... Med reference til en ofte ømtålelig debat og mange både personlige og moralske hensyn på tværs af majoritets- og minoritetsmiljøer. På den måde viste det sig på forhånd at splitte modtagelsen af kommissionens arbejde op i to opponerende diskurser; en slags benægter-diskurs og en polariserende diskurs. Da kommissionen i august 2022 udkom med de 9 delanbefalinger, var det ikke overraskende et stort og meget omtalt skridt indenfor indvandrings- og integrationspolitikken. Det fremstod tydeligt, at kommissionen havde kendskab til, men ikke mindst søgt at forstå æresbegrebet og æreskulturens tyngde i minoritets unges liv, med fokus på ” (...) *hvordan det danske samfund kan styrke indsatsen mod æresrelateret social kontrol, herunder ved at gøre op med eventuelle særhensyn og berøringsangst fra myndighedernes og samfundets side.*” (Kommissionen for den Glemte Kvindekamp 2022: 3).

De 9 anbefalinger indeholder overskrifter såsom:

1. Kommunale beredskabsplaner mod æresrelateret social kontrol
2. Bedre brug af sundhedsplejerskens adgang til minoritetsetniske familier
3. Styrket viden om og fokus på æresrelateret social kontrol i daginstitutioner og grundskoler
4. Kurser om moderne dansk børneopdragelse til udvalgte minoritetsetniske forældre
5. Børnegrupper i de danske dagtilbud skal afspejle befolkningen
6. Justering af faget kristendomskundskab for at undgå fritagelse
7. Forbud mod brug af hovedtørklæde i grundskolen
8. Styrkelse af seksualundervisningen i grundskolen
9. Skærpet kontrol med muslimske friskoler

Da anbefalingerne udkom skabte det stor rettet på både indhold og medlemmernes integritet og troværdighed, idét de blev anklaget for at føre en polariserende og anti-islamisk diskurs. Mange minoritetskvinder udfordrede ligeledes kommissionens arbejde i et forsøg på at dekonstruere fortællingen om muslimske kvinder som undertrykte af deres mænd og fædre. I særdeleshed fyldte

anbefalingen om et forbud mod hovedtørklæde i grundskolen, hvilket blev dagsordensættende for hele forståelsen af emnet om æresrelateret social kontrol, og som overskyggede de øvrige 8 anbefalinger. Tørklædedebatten og de medfølgende kontroverser resulterede i, at både den daværende Regering og Kommissionens medlemmer blev mødt af så stor kritik, at fremtrædende medlemmer trådte ud. Dermed har kommissionen og dets arbejde indtil for nyligt været "sat på pause". I februar 2024 genoptog man arbejdet, hvor flere medlemmer, herunder formanden, sidenhen også er trådt ud af kommissionen.

6.2.1 Kommissionen for den glemte kvindekamp anbefaler

I kommissionens rapport med de 9 delanbefalinger starter forordet med, i de første linjer, at anerkende mange minoritetsdanskere for deres indsats for at integrere sig i Danmark, herunder optaget danske værdier som rettigheder og pligter. Dernæst opridses aktualiteten af kommissionens arbejde med ord som "anden kultur" og "parallelnormalitet" (Kommissionen for Den glemte Kvindekamp 2022:3). Her anvendes både positive og seriøse vendinger, for at indikere oprigtighed og en slags forenende ånd, men også som et muligt forvarsel til et ømtåleligt emne. Overskrifterne på de 9 delanbefalinger og kommissionens navn er selvforklarende, og på den måde gør man fra politisk side også et opgør med nægterdiskursen og mangeårige diskussioner om hvorvidt ære spiller en rolle i minoritetsmiljøer. Parallelnormaliteten kommer ifølge kommissionen til udtryk i

" (...) i undersøgelser og statistik på området. F.eks. var knap halvdelen af de kvinder, der i 2020 havde ophold på et dansk kvindekrisecenter, af ikke-vestlig oprindelse. En stor undersøgelse fra VIVE viser, at ca. 12 pct. af alle børn i undersøgelsen, som omfatter både drenge og piger, har været udsat for mindst én form for hårdhændet opdragelse/vold i løbet af de to sidste måneder. Andelen er dog helt oppe på ca. 36 pct., hvis begge barnets forældre er indvandrere eller efterkommere." (ibid.).

Her konstruerer kommissionen en fortælling om eksempelvis børn af indvandrere, herunder unge piger, som værende dårligere stillet på grund af livsvilkår der er konstituerede af intersektionen mellem køn, race, etnicitet og religion. Denne intra-kategoriale kompleksitet, som McCall kalder den, optræder flere steder i rapporten og understreges som en grundlæggende kerneopgave for kommissionen at løse. Altså de steder, hvor der i minoritetsmiljøer er piger og kvinder, der får

”frarøvet” friheden og basale rettigheder i ærens navn, som jeg vil argumentere er en politisk manifestation af kommissionens navn, vision og dermed en kommunikativ begivenhed jf. Fairclough, hvor en titel eller et navn, tydeligt kan drage os hen til en bestemt association, begivenhed eller forestilling. Her er det fortællingen om den brune kvindes frihedskamp, som religiøse og ”onde kræfter” i mange år har taget fra hende. Dette præciseres ved, at kommissionen definerer den glemte kvindekamp som værende for de minoritetsetniske piger og kvinder, der ”tvinges til at leve et liv, som langt de fleste danskere vil mene, hører fortiden til” (ibid.), som også taler til etnisk danske kvinders retfærdighedssans. Og hvor der hidtil kan være en tendens til at respektere kultur, er det integrationen og de danske værdier som kommissionen insisterer på at børn, unge og voksne har pligt til at respektere. Tilmed bliver frihed og rettigheder synonyme med danske værdier, og derfor en slags løsning på intersektionsproblemet nævnt foroven. Altså må de danske værdier indfange og tage højde for samspillet mellem køn, race, etnicitet, religion, seksualitet m.fl., og den vej igennem skabe mere frihed og flere rettigheder for minoritetskvinder.

”Der er behov for, at de minoritetsetniske kvinder, som længe har været efterladt på perronen, får mulighed for at stige ombord på toget og komme med i kvindekampen. Der er behov for en målrettet indsats, som fokuserer på de minoritetsetniske piger og kvinders mulighed for at opnå frihed og samme rettigheder som etnisk danske piger og kvinder. Det er vores fælles ansvar at sikre, at det sker. Det er en frihedskamp, vi skal tage sammen.” (Kommissionen for Den glemte Kvindekamp 2022: 3-4).

Man kan argumentere, at det bliver tydeligt her, at kommissionen igennem rapporten taler ind i en diskurs, hvor samfundet har svigtet og efterladt minoritetskvinderne, mens etnisk danske kvinder har opnået flere rettigheder og er blevet mere frisindede. Dermed bliver minoritetskvinders ”frihedskamp”, som hyppigt anvendes i rapporten, sat i lighedstegn med de materielle og sociale strukturer som etnisk danske kvinder er orienteret mod. Det er her de orienterende begreber i Faircloughs kritiske diskursanalyse passer ind i et sådant policy-dokument. I analysen af Action Cards samt empirien fra fokusgrupperne, vil jeg derfor holde disse årsager og determinansforhold op imod begivenheder (som Fairclough kalder dem) i interviewene, som kan være formede af diskursive magtkampe, men også af blinde vinkler som eksempelvis Danneskiold-Samsøe et al. kalder det. Altså hvor relationen mellem diskurs og samfund er med til at opretholde den magt, der hænger som en

tung dyne over samfund, fagpersoner og minoritetskvinder og fastholder såvel polariserende-, postkoloniale- og æresdiskurser.

Dermed bliver ære et af hovedbudskaberne i rapporten, og på den måde en anerkendelse af og manifestation af dets tilstedeværelse i den virkelige virkelighed. Det kan have flere forskellige formål, nemlig både at synliggøre og definere ære som et fænomen i det danske samfund, og som en slags subkategori under de sociale og komplekse problematikker, som følger med indvandringen udefra. Og at tage et opgør med den kulturelrelativisme og postkoloniale tilgang, som ifølge kommissionen kan komme til at blokere for minoritetskvinders frihedskamp. Det er denne postkoloniale diskurs, der gemmer sig i den antikategoriale tilgang, hvor minoritetskvinders livsvilkår og dermed kompleksiteter i højere grad forsimples og forklares med henvisning til eksempelvis mellemøstlig kultur. Under rubrikken *”Et spørgsmål om ære”* (Kommissionen for Den glemte Kvindekamp 2022: 4)., står følgende:

*”Kommissionens arbejde centrerer sig om spørgsmål om social kontrol, der bunder i en æreskultur, hvor familiens ansigt udadtil er afgørende, og hvor æren i høj grad beror på, om familiens kvinder fremstår ærbare. **Æreskulturen knytter sig ikke direkte til en bestemt religion eller etnisk gruppe, men forekommer oftest i minoritetsetniske miljøer med personer, der har en baggrund i MENAPT, som udgør muslimske lande i Mellemøsten, Nordafrika, Afghanistan, Pakistan og Tyrkiet.**”* (ibid.)

Her besvares et centralt spørgsmål om hvad og hvorfor. Hvad er æreskultur og hvad knytter den sig til? Der er stor tilslutning til at svaret er kultur. Der er mindst lige så stor tilslutning til at svaret er religion. Og på den måde kommer emnet og debatten til at blive delt op i to diskurser, der betinger hinanden og er en slags reaktion på hinanden: Der er samfundsdiskurser (polariserende), som siger at social kontrol handler om islam, og det er alt sammen islams skyld. Så findes der andre diskurser (postkoloniale), som siger at det ikke har noget med ære eller islam at gøre, og at ikke findes. De to opponerende diskurser er selvfølgelig velkendte for kommissionen og dets medlemmer, hvorfor ”skyldsspørgsmålet” forsøges inddraget på få linjer et sted midt imellem de to diskurser. Det er netop spørgsmålet omkring kultur versus religion, der er med til yderligere at politisere emnet i medierne, hvorfor mange, herunder kommissionen fremstår påpasselige i ovenstående citat. Jeg spørger i mine interviews med fagpersonerne, om religion spiller en rolle. Svarerne afspejler de alsidige og vævende formuleringer, der kommer til udtryk i rapporten.

Kommissionen er dog opmærksomme på den flydende betegnelse, som æresbegrebet har i forskellige kontekster og livsfaser (Kommissionen for Den glemte Kvindekamp 2022:4). Således vil jeg argumentere, at det for kommissionen er et mål i sig selv, at sager om æresrelaterede konflikter behandles efter en slags intrakategorial tilgang, hvor sagernes kompleksiteter ikke forsimples, men sættes i større skala, således at intersektionerne mellem eksempelvis køn, seksualitet og religion bliver tydelige i mere ”subtile” som ekstreme tilfælde af udøvet kontrol eller vold. Den bevidsthed ønsker kommissionen at udbrede særligt blandt fagpraktikere og myndigheder, som i dag ikke har en slags fælles betegnelse for fænomenet, hvad kommissionen mener bør betegnes som ”æresrelateret social kontrol” (ibid.: 4). Denne strategi gentager sig igennem forordet og resten af rapporten, som udfolder hver anbefaling, og bliver på den måde en implementering af den interkategoriale tilgang, hvor blandt andet fagpersoner (og i dette tilfælde også politikere) ”adopterer” eksisterende analytiske kategorier og diskurser i deres vokabular og indlejrer disse i policy-dokumenter. Således dokumenteres de forhold, som kommissionen henviser til at der er i minoritetsmiljøer, hvorfor der blandt andet lægges vægt på følgende væsentlige detalje i brugen af ordet ”æresrelateret social kontrol” fremfor social kontrol eller æreskonflikter:

*” (...) familien og det etniske bagland adfærdsregulerer og sanktionerer personer i netværket i form af tvangsbaseret kontrol. Formålet med den æresrelaterede sociale kontrol er at opretholde eller genoprette familiens ære inden for en patriarkalsk kønsorden. **Der er i de omfattede miljøer tale om en kollektivistisk tilgang til ære, hvor et bifaldende publikum bestående af medlemmer af netværket oftest holder med udøveren af social kontrol og ser på ofret som en problemskaber, der skal rette ind.**” (ibid.: 4).*

Ovenstående udpluk af rapporten deler samme forståelse og dermed interdiskursivt perspektiv med den eksisterende forskning fra problemfeltet, hvori den æresrelaterede sociale kontrol anvendes effektivt som et redskab til at adfærdsregulere afvigende adfærd. Særligt adfærdsreguleres unge kvinder, hvis ærbarhed reflekteres over på familien ved enten at bringe ære eller skam over dem. Hermed bliver begrebsforståelsen væsentlig. Der er flere parter, der påvirkes af den ”afvigende adfærd” og de repressalier der følger med, hvorfor kommissionen understreger behovet for, at myndigheder og fagpersoner fremover er mere opmærksomme på det potentielle trusselsbillede

fra resten af familien. Det er sjældent tilfældet i litteraturen eller i forskningen omkring vold i nære relationer eller partnervold, at familien er bifaldende publikum.

Det forekommer derfor logisk at fremlægge 9 delanbefalinger som målrettede løsninger på de udfordringer, der jf. kommissionen eksisterer på tværs af minoritetsmiljøer i Danmark. Her trækker kommissionen på æresdiskurser med en slags intra- og interkategorial anskuelse, hvor hver anbefaling er rettet efter bestemte intersektioner af sociale kategorier. Som eksempel vil jeg inddrage følgende uddrag samt overskrifter fra rapporten (Kommissionen for Den glemte Kvindekamp 2022:5), og dernæst foretage mikroanalyser under det fremhævede:

1. Kommunale beredskabsplaner mod æresrelateret social kontrol

Første anbefaling passer dermed ind den gængse politiske diskussion om hvilken rolle fagpersoner har, men i særdeleshed også ind i de to opponerende diskurser om æresrelateret social kontrol med hhv. en slags nægterdiskurs/postkolonial diskurs, eller en polariserende diskurs, og forsøger at aflive ”yderlighederne”.

”De kommunale medarbejdere, som borgerne møder i deres hverdag, har en stor opgave og et vigtigt ansvar som formidlere af de rettigheder og pligter, der gælder for alle i det danske samfund.” (ibid.:6).

Kommissionen taler på den måde ind i en diskurs, hvor kommunerne skal løfte et større ansvar i forhold til at gribe ind over for æresrelateret social kontrol. Man kan også argumentere, at det bidrager ind i en diskursiv begivenhed og en fortælling om, at kommunen ikke gør nok. Altså er det også et opgør med et misforstået hensyn og respekt for en ”anden kultur”. Og med en instrumentel tilgang, hvor man har x problem og skal gøre y, i stedet for at åbne fagligheden mere op, så det bliver muligt for fagpersoner at have den åbenlyst ubehagelige samtale med en udøvende familie eller med et nærmiljø. På den måde eksisterer der en sideløbende diskurs, hvor der stilles krav til både familierne og kommunale fagpersoner; *”Hvis en pige eller kvinde, der er offer for æresrelateret social kontrol oplever, at de myndighedspersoner, der er der for at hjælpe dem, er ramt af berøringsangst og forholder sig passivt, kan det opfattes som en accept af situationen og svække tilliden til, at der er hjælp at hente hos myndighederne.” (ibid.).*

Dog kan den offentlige diskurs også have den effekt at fremme kommissionens dagsorden, fordi det medfører en opmærksomhed i samfundet og hos de implicerede faggrupper, der kan resultere i flere underretninger og bedre handlingsrum og bevidsthed i kommunerne.

2. Bedre brug af sundhedsplejerskens adgang til minoritetsetniske familier

Man kan argumentere, at dette forslag er et eksempel på kommissionens ønske til kommunernes udvidede opgaveportefølje og handlingsrum. Her bliver sundhed kædet sammen med den frihedskamp, som er gennemgående tema for kommissionen. Det er igennem sundhedsplejerskerne, at fagpersonerne kan opspore faresignaler, screene og vejlede forældrene i de tilfælde, hvor de ikke er forældre efter ”danske standarder”. Det konstruerer en polariserende diskurs, hvor der i ”den anden” kultur er indlejret ære og negativ social kontrol.

”Der er efter kommissionens overbevisning et potentiale forbundet med sundhedsplejerskens besøg hos særligt de minoritetsetniske mødre, der lever en isoleret tilværelse bag hjemmets fire vægge, uden kontakt til det omgivende samfund. Det kan være kvinder, der endnu ikke behersker det danske sprog, endnu ikke er kommet i gang på arbejdsmarkedet og endnu ikke har skabt sig i netværk.” (ibid.: 7).

Her taler kommissionen ind i en virkelighed, hvor sundhedsplejersken ikke blot spiller en rolle ind i et barns udvikling, men også i at fremme ligestillingen i etniske minoritetsfamilier. Kommissionen italesætter her direkte de tvivl og dilemmasprogsmaal, som bredt set kendetegner emnet og som opridses i problemfeltet af Danneskiold-Samsøe et al. Det er blandt andet her, kompetencer og viden skal løftes, således fagpersoner kan yde den rette støtte til nybagte minoritetsmødre. Dog udvides kompetencen og ansvaret også senere i barnets liv til skolesamtaler, hvor spørgsmålet om trivsel måles op imod oplevelser og kontakten med æresbegrebet.

3. Styrket viden om og fokus på æresrelateret social kontrol i daginstitutioner og grundskoler

I forlængelse af anbefaling to, sætter kommissionen også fokus på daginstitutioner og grundskoler som steder, der både kan opspore æresrelateret social kontrol og konflikter, og som formidler af danske værdier (ibid.: 8). I Danmark er der en grundopfattelse om, at folkeskolen er alment dannende og grundlag for sameksistens på tværs af sociale lag (og sociale kategorier), hvorfor det ofte er skolen og daginstitutionen der trækkes på som eksempler i politiske kontekster. Anbefalingen synes kort, men er dog ligeledes et velkendt element i andre kontekster, herunder i uddannelses- og integrationspolitikker. *”Det er i mødet med den æreskultur, som hersker i visse minoritetsetniske miljøer, afgørende, at personalet er rustet til at stå fast på deres faglige vurdering af, hvad der er til barnets bedste.” (ibid.:8).* Her italesættes også tvivl og dilemmasprogsmaal, og

kommissionen er med til at dekonstruere konstruktionen om lærere og pædagoger som fagpersoner, hvis ansvar ophører ved institutionens lukketid. Tilmed sendes et signal om politisk opbakning til deres faglighed i særdeleshed når denne udfordres af æreskultur eller misforstået hensyn til kultur. Jeg vil argumentere, at kommissionen her er med til at konstruere en diskurs, hvor ære synes problematisk i samfundets grundlæggende dannelseselementer. Ligeledes tages et opgør med kulturrelativisme og den postkoloniale tilgang, hvor minoritetsbørn og -unge argumenteres at blive undertrykt på ny, fordi de hjælpesystemer (lærere og pædagoger) som skal opfange og/eller forebygge vold og mistrivsel, har blinde vinkler over for æreskulturen. Blandt andet på den baggrund anbefales opkvalificering på tværs af daginstitutioner og grundskolers fagligheder, således at arbejdet med problemstillinger vedrørende æresrelateret social kontrol bliver en aktiv del af opgaveløsningen fremadrettet.

4. Kurser om moderne dansk børneopdragelse til udvalgte forældre

Det at blande sig i andre familier, at opdrage på andres børn eller i det hele taget at stille sig kritisk over for andre etniciteters opdragelsesmønstre kan være meget ømtåleligt i sig selv, hvorfor børneopdragelse blandt minoritetsfamilier accepteres og respekteres i højere grad end tilfældet i etnisk danske familier. Det ønsker kommissionen for den glemte kvindekamp at fremhæve, og man kan på den måde argumentere, at kommissionen ønsker et opgør med en kulturrelativistisk og anti-kategorial tilgang, hvor samfundets stigende fokus på minoritetsmiljøers opdragelseskultur er en slags symbolsk vold, der i yderste konsekvens vil presse familierne til at optage danske normer og opdragelseskulturer. Ved at foreslå kurser om moderne dansk børneopdragelse, tales der ind i en diskurs, hvor der findes rigtige og forkerte opdragelsesmetoder.

"I Danmark er det en væsentlig del af forældreansvaret, at man lærer børnene om danske normer og værdier og om det enkelte menneskes grundlæggende rettigheder. Ret til at ytre sig, og til at vælge tro til eller fra, uddannelse, arbejde, ægtefæller osv. Også børn har rettigheder – f.eks. til ikke at blive slået. Det skal forældre lære deres børn. Og selv værne om" (ibid.:9)

Den diskurs taler ind i en virkelighed, hvor det er forældrene der bestemmer barnets fremtid og hvorvidt det passer ind i det danske samfund sammen med resten af børnene. Så hvor kommissionen i anbefaling 2 rettede et blik på et mere strukturelt plan, griber dette forslag ind i

dag-til-dag livsvilkår. Jeg vil argumentere, at det øgede fokus på børneopdragelse skyldes et intra-kategorialt sigte, hvor der (som i citatet ovenfor) tages højde for de sociale kategoriers intersektioner: køn, etnicitet, seksualitet, uddannelse, m.fl. og disses betydninger for om børn vokser op med æreskulturelle værdier og patriarkalske familiestrukturer, eller om de har friheden til at træffe egne valg og søge andre veje end forældrenes oprindelsesnormer og traditioner. En indikator på børneopdragelse, som kan være præget af æreskultur, er om piger i grundskolen bærer hovedtørklæde. Dette adresseres i rapportens anbefaling 7.

7. Forbud mod brug af hovedtørklæde i grundskolen

Kommissionen anvender i rapporten tørklædeforbuddet i de danske grundskoler som det klareste symbol på et opgør med æreskulturen. Her opstår både diskursive konstruktioner, hvor tørklædet bliver symbolet på modstridende værdier og idealer, men også en virkelighed hvor piger i folkeskolen seksualiseres og "gemmes væk" i hensynet til en patriarkalsk og dominerende æreskultur.

"Kommissionen mener, at unge muslimske piger ofte ikklædes hovedtørklæde på baggrund af et tydeligt ønske fra familien. For nogle piger er det en naturlig del af det at være kvinde i en muslimsk familie. Kommissionen mener ikke, at mindreårige piger skal overlades det ansvar at til- eller fravælge et så markant religiøst symbol som et hovedtørklæde. Et valg, der med varierende grad af frihed og selvstændighed, træffes på baggrund af en afvejning af forskellige hensyn til religion, kultur, sociale fællesskaber, normer og værdier" (ibid.:12).

Til trods for dette udgangspunkt og mange polariserende integrations- og ligestillingsdebatter over årene om samme emne, mener kommissionen at der i *den glemte kvindes* kvindekamp gemmer sig en ret til at vælge tørklædet til senere i livet, når valget træffes på et oplyst grundlag. Man kan diskutere, om kommissionen her forsøger diskursivt at afveje og konstruere minoritetskvinder som letpåvirkelige og derigennem som udøvere af en slags symbolsk vold på sig selv og hinanden, ved at fastholde eksempelvis rygtesamfundet. Man kan dog argumentere, at et tørklædeforbud i sig selv ikke vil føre til flere frigjorte og selvstændige piger og kvinder, da økonomisk og kønsmæssigt forsat er i risiko for vold og isolation eller udstødelse, såfremt de vælger tørklædet og dertilhørende normer og traditioner fra.

8. Styrkelse af seksualundervisningen i grundskolen

Jeg vil argumentere, at anbefalingen om en styrket seksualundervisning anvendes som modstykke til æreskulturen, da denne koncentrerer sig om pigers ærbarhed og jomfruelighed. Her forsøger kommissionen at bryde med den patriarkalske æreskultur og diskurser, som fastholder minoritetspiger i skam og frygt for sociale og kulturelle repressalier. Her præsenteret seksuel frihed som en vigtig social kategori, som konstituerer og medkonstitueres af andre sociale kategorier, hvorfor det er væsentligt at piger tidligt i livet oplyses om rettigheder og seksuel sundhed. På denne måde konstrueres en diskurs, hvor seksualundervisning bliver en frihedsmarkør og en slags integrationsnøgle, således at piger bliver beslutningsdygtige i deres eget liv og på den måde ikke "falder i hænderne" på undertrykkende myter og fortællinger om "urene" kvinder, der bringer skam over deres families ære. Man kan dermed diskutere, om hele ærbarhedskulturen, som trives i nogle minoritetsmiljøer, opretholdes og styrkes af en manglende viden om kvinders kroppe, køn, seksualitet og seksuel sundhed. *"Undersøgelser på området underbygger, at der generelt er stor uvidenhed om kvindekroppen, og at mødomsmyten stadig lever blandt ikke-vestlige drenge og unge mænd"* (ibid.:13). I forlængelse heraf forsøger kommissionen at dekonstruere diskursen om at ærbarhed og jomfruelighed er knyttet direkte til pigens selvværd og sociale fællesskab, hvorfor også denne anbefaling hører til en politisk vilje om opkvalificering bredt set, med udgangspunkt i en intrakategorial tilgang med krydsninger af køn, krop og seksuel frihed:

"Kommissionen finder det derfor afgørende, at seksualundervisning i grundskolen opprioriteres ved, at der skabes en mere tydelig faglig forankring af faget og at undervisningen gennemføres af lærere, der specifikt er klædt på til at punktere de myter, som findes om kvinders krop og seksualitet." (ibid.)

Her vil jeg igen argumentere, at grundskolen spiller en markant rolle i kampen for at bryde med æreskulturen. Denne gang igennem højere faglighed omkring krop og seksualitet, men også igennem fagpersoner som er bedre klædt på til at forstå kompleksiteten i æreskulturen, og hvordan de griber kommunikative begivenheder såsom myter om jomfruelighed i undervisningen eller når piger og drenge holdes hjemme fra undervisningen på baggrund af samme.

9. Skærpet kontrol med muslimske friskoler

Et greb i kampen mod undertrykkelse og kontrol af piger og kvinder er ifølge kommissionen et mere kritisk blik på muslimske friskoler. I anbefalingen konstrueres en diskurs, hvori den muslimske friskole spilles op imod den danske friskoletankegang, hvor fokus er på elevernes demokratiske dannelse og respekt for frihedsrettigheder herunder i ligestillingens navn. På den måde skabes både en uhensigtsmæssig ”os og dem”-diskurs, som kan give det indtryk at ikke alle behandles lige. Man kan argumentere, at en sådan polariserende diskurs potentielt kan skade sagen mere end den gør gavn, hvorfor anbefalingen indeholder en skærpet kontrol med og ikke en lukning af, som mange debatter førhen har lydt.

” (...) vi [samfundet] skal holde de muslimske friskoler i kortere snor – også hvis det indebærer en opstramning af den frihed, som friskolerne generelt har i dag. Vi har som samfund pligt til at engagere os i, at der ikke på de frie skoler, som modtager store statslige driftstilskud, udøves æresrelateret social kontrol. Vi kan og skal ikke tillade, at skoler er medvirkende til, at en pige fastholdes i et liv underlagt æreskulturelle værdier og patriarkalske familiestrukturer” (ibid.: 14).

Det større behov for at skærpe kontrollen med friskolerne passer med den intersektionelle kompleksitetsanalyse, hvor de sociale kategorier ikke står alene men konstituerer og er medkonstituerede af hinanden, hvorfor det ikke er nok at tage Frihed og Folkestyre-kravet i betragtning. Den ret som friskolerne har til at eksistere, kan altså ikke stå alene i sin ret, når spørgsmålet om religion, køn og seksualitet også spiller en rolle for hvordan drenge og piger måles og ”tildeles” rettigheder. Det er tydeligt for læseren af rapporten, at kommissionen ønsker et skarpt blik på og en overvejende grad af kontrol med de institutioner, der har børn og unge på tæt hold i det daglige. På den måde forsøger kommissionen at gøre op med præmissen om forældres og børns personlige og frie valg, så længe de overtræder en bred konstruktion af frie, demokrati- og ligestillingsfremmende dannelsesinstitutioner.

6.2.2 Æresdiskurser i praksis

Som nævnt i analysestrategien ønsker jeg her at fremanalysere om der optræder en interdiskursivitet som tillader, at de konstruktioner og diskurser der er præsenteret og analyseret foroven, ”springer” over i praksis og indoptages i fagpersonernes forståelse af æresbegrebet. Her

inddrages yderligere to keredokumenter/policy-dokumenter, hvoraf det ene indeholder såkaldte Action Cards for +18-årige og det andet indeholder Action Cards for børn og unge under 18 år (Bilag 6)

Begge dokumenter ser identiske ud i opsætning og design, men indeholder forskellige vinkler, bekymringstegn og opmærksomhedspunkter for hver sin målgruppe. De er direkte henvendt til fagpersoner, som er i kontakt med unge som voksne, der kan være udsat for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. De er vejledende step-by-steps til handling ved situationer af mistanke og bekymring eller faktisk viden om negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter. I disse Action Cards skelnes der mellem negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter og Action Cardsene er derfor rettet mod begge fænomener, hvorfor Aarhus Kommune arbejder efter diskursive konstruktioner hvor negativ social kontrol også kan opstå i majoritetsmiljøer, og derfor modsat Kommissionen ikke kun er en afledt konsekvens af æreskultur. Begge vejledende dokumenter bærer dog præg af den flydende betegnelse, som æresbegrebet har, hvorfor bekymringstegn og opmærksomhedspunkter for begge aldersgrupper koncentrerer sig om begrænsende og adfærdsregulerende ændringer, som barnet eller den voksne gennemgår når de udsættes for æresrelateret social kontrol (Bilag 5,6). Ligeledes adopteres delelementer af anbefalingerne fra kommissionen, som interdiskursive fokuspunkter i det forebyggende arbejde, samt hensynet til forskellige sociale kategorier såsom køn, seksualitet og etnicitet. Det fremgår ikke af dokumenterne, om Action Cardsene særligt er rettede mod børn, unge eller voksne fra minoritets- eller majoritetsmiljøer, hvorfor jeg vil argumentere at Aarhus Kommune med et inter-kategorielt sigte forsøger både at italesætte problemstillinger i intersektionen mellem førnævnte sociale kategorier, og overholde en respektfuld og tolerant diskurs. Ufrivillige udlandsophold (genopdragelsesrejser) knyttes ofte med æresrelateret social kontrol i etniske minoritetsmiljøer, hvorfor der de senere år også kun har været eksempler herfra i medier, litteratur, etc. Her optræder intertekstualitetsbegrebet mere subtilt som reference til de mange nyere empiriske fortællinger og mediehistorier omkring genopdragelsesrejser. Dog nævnes ære ikke udover i forbindelse med underrubrikkerne, hvor der skelnes mellem negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter, og i bunden af Action Cardsene, hvor der er reference til eksempelvis Aarhus Kommunes sikkerhedskonsulenter (Bilag 5,6).

Som vejledende hjælp til fagpersoner bærer dokumenterne ligeledes præg af et stort fokus på opkvalificering, henvisninger ad rette kanaler og kontaktoplysninger hertil. Man kan argumentere, at Aarhus Kommune her forsøger at klæde deres medarbejdere bedst muligt på, som svar på politiske drøftelser og ønske om, at offentlige institutioner og ”systemer” bedre tager hånd om, men også løfter et større ansvar og går ind i kompleksiteterne i kampen for, at flere børn, unge og voksne trives og kan leve frit uden frygt for vold, udenlandsophold, overvågning, kontrol eller tvangsægteskaber. Altså er disse Action Cards et værn mod en hver form for berøringsangst, der kan være en begrænsning for deres faglige arbejde, og på den måde hviler ansvaret ikke alene på lærere, pædagoger, socialrådgivere, men uddelegeres også til eksempelvis familierådgivere og sikkerhedskonsulenter og i yderste konsekvens politi, krisecenter og Safe House.

Således bliver Action Cardsene vejledende praksisdokumenter, som er informative og kategoriske i forhold til at iværksætte diverse handlinger, og på den måde passer de godt ind i en målgruppe, som muligvis kan være splittede imellem polariserende og postkoloniale diskurser. I det følgende afsnit vil jeg analysere fagpraktikeres forståelse og konstruktioner af æresrelateret social kontrol, og hvilken rolle diskurserne spiller for tilgangen til kvinder som udsættes for samme.

6.3 Analyse af interview og æresdiskurser i praksis 2.0

6.3.1 ”Professionel berøringsangst”?

*” (...) jeg arbejdede i jobcentret, [...] og **der oplevede jeg, at der kunne være sådan en, også fra mig selv, lidt berøringsangst i forhold til, om man stødte på nogle af de her problematikker, og om man stødte på at der var en kvinde, der altid har en mand med ind på jobcentret, eller helt specifikt en helt ung kvinde var blevet gift eller lige pludselig havde taget tørklæde på. Hvordan spørger man så ind til det? [...] Jeg vil faktisk gerne blive bedre til det, [...] fordi **jeg oplevede den der professionelle berøringsangst, som jeg rigtig gerne være med til at gøre mindre.**”** (Bilag 2:2)*

I grupperne opstår og gentages flere tematikker, herunder italesættelsen af et dilemmafyldt arbejdsmiljø med en udpræget grad af professionel berøringsangst over for italesættelsen af samt

det opfølgende arbejde omkring æresrelateret social kontrol og hensynet til eksempelvis kultur. Derfor opstår der situationer i arbejdet, hvor forsøget på at hjælpe kvinden og den berørte familie, vil dekonstruere fortællingen om den undertrykte muslimske kvinde. Hensynet gør at man er meget forsigtig med at fælde værdidomme, og derfor bliver der i fagpersonernes fortælling en skepsis over for forestillingen om den undertrykte muslimske kvinde som dekonstruerer. På den måde opstår der en slags postkolonial diskurs, hvor den æresrelaterede kontrol er udtryk for misforstået omsorg henlagt til en kultur, som er i opposition til den gængse [danske]. Jf. den intersektionelle kompleksitetsanalyse kan det ifølge McCall betyde, at krydsninger af eksempelvis køn, etnicitet og religion overses. Nedenstående eksempel gør sig gældende i dette;

”Det [kontrollen] er ikke nødvendigvis ment som straf, men af desperation og voldsom bekymring for barn og dem selv. Hvilken betydning det får, hvis det bliver hørt at de gør som de gør. Og selvfølgelig findes der onde forældre i denne verden, men de fleste forældre gør det jo af kærlighed eller af mangel på redskaber” (Bilag 2: 22).

I forlængelse heraf opstår en slags stiltiende accept af kulturargumentet som en legitim årsagsforklaring på den professionelle berøringsangst, som også Danneskiold-Samsøe et al. i problemfeltet problematiserer kommer til at forskydes og generaliseres til flere faggrupper, men som jeg igennem interviewsituationerne opfattede som kontekstuel afhængigt af hvor tæt der arbejdes med henholdsvis ofrene og udøverne. Altså om man er i daglig berøring med familien og derfor udviser det ekstra hensyn, eller om man som fagperson kun arbejder med ofre

”(...) Jamen det er deres kultur, så det rører vi ikke ved” og det kan netop være ”det er deres kultur, så derfor må kvinder ikke x eller y” øh, hvor jeg tænker ”kan vi lige få lov at udfordre det?” (Bilag 2: 24)

Fagpersonernes dilemmaer og hensyn kan argumenteres at stemme overens både med en polariserende og en postkolonial diskurs. Her kan udsagnene og deres sociale praksisser både have karakter af at være prægede af ikke at forholde sig til magtforhold og undertrykkelse, og dermed bidrage til at dekonstruere forestillingerne om disse kvinder som værende i udsatte positioner, men også at fagpersonerne kan komme til ubevidst at overlade arbejdet med kvinderne, og dermed ansvaret for at orientere sig i krydsninger af kønsforståelsen og værdien af æresbegrebet, over på

andre minoritetskvinder med en forventning til at deres livsvilkår positionerer samt legitimerer forhold som medfører konsekvenser for minoritetskvinderne;

” (...) Jeg har siddet i sager, hvor hun [kollega] lige har hevet sin kollega med, som jo er tyrker og derfor er ekspert på den her kvinde som er afghaner, og så sidder hun som kvinde med tørklæde over for en kvinde, der ikke har tørklæde på. Og så kloger hun sig på den sag, for hun ved en helt masse om ... og der er jeg sådan at det er ikke fagligt nøddigt det der foregår her. Men det er den slutning du laver her, fordi minoritetsborgere – okay, kom med ind i mit sagsforløb” (Bilag 2: 19).

Hvilket kan bidrage med flere tvivlsspørgsmål og dilemmaer jf. Danneskiold-Samsøe et al. Særligt i lyset af de mange både vidneudsagn og bekymringer fra personer om, at det tager tid at gennemskue hvornår det er vold i nære relationer, og hvornår det er en æreskonflikt som øger risikotilstanden for kvinden (og eventuelle andre). Her kan der også trækkes på den kritiske diskursanalyse jf. Fairclough, hvor den sociale og diskursive praksis påvirkes og skabes i det øvrige samfund. På den måde, kan man argumentere, at den sociale praksis, som nævnes i eksemplet foroven konstituerer en social verden, hvor sociale problemstillinger som er relaterede til eksempelvis minoritetskvinder kun kan og bør håndteres af minoritetskvinder selv. Hvilket yderligere kan have den forstærkende effekt at diskurser og indsatser er styrede efter et sådan rationale og netop reproduktion af den professionelle berøringsangst. Disse kan altså argumenteres at blive styrende diskursive praksisser i det daglige arbejde.

Denne professionelle berøringsangst italesættes som værende både bevidste handlinger, men optræder såvel også i informanternes udsagn som værende ubevidste og/eller indlejrede handlinger i arbejdet. Disse eksempler kan argumenteres at optræde oftest hos de fagpraktikere som til dagligt arbejder med og udviser hensyn til en hel familie og eller lokalsamfund, fremfor de fagpersoner som udelukkende arbejder med kvinder og mænd udsat for æresrelaterede konflikter. I velmente tvivlsscenerier, vil jeg argumentere, at der over tid konstrueres diskurser med antikategorielt sigte. Ud fra den bedste mening, er der eksempler på at informanterne anvender logikker, hvor de forholder sig skeptisk og forsigtigt med at basere sig på stereotyper, hvor familien offergøres og deres handlinger forklares ved hensynet til og respekt for kultur;

” [Jeg] brænder enormt meget for familier med anden etnisk baggrund end dansk, og i den forbindelse [er jeg] også stødt på nogle æresrelaterede sager. Men de sager synes

jeg også er komplekse og svære at navigere i; sandheder og ja [...], men synes også de er svære” (Bilag 2: 25. Samt ”Jeg får lidt berøringsangst for de sager der, fordi [...] hvad må jeg gøre? Hvad må jeg ikke? Og hvis jeg nu kommer til at sige det her, hvad sker der så? Så man bliver lidt... [...] hæmmet af det nogle gange” (Bilag 2: 28).

Ovenstående referencer bør i høj grad også spores tilbage til de væsentlige pointer igennem problemfeltet, hvor kvinder (og mænd) udsat for æresrelaterede konflikter kan komme i klemme i samfundets stræben efter tolerance og skandinaviske lighedsideal. Dette refererer jeg ligeledes til i starten af specialet som værende blinde vinkler. Jeg vil argumentere at disse opstår simultant i fagpersonernes arbejde og bevidsthed, hvormed flere løbende italesætter både dilemmaer ved, kun at have hørt den forurettede kvindes side af sagen [overfor familiens], og ved at opleve at kvinderne stræber efter at indfri forældrenes forventninger til gennemførsel af uddannelse;

” [...] vi har også nogle eksempler på nogen, som køber sig lidt tid ved at tage sig uddannelser. Altså kvinder som [...], så bliver man mere og mere uddannet. Og så står man faktisk også bedre og bedre i forhold til sin familie, og i forhold til måske at bryde med nogle af de normer og de krav de har til en.” (Bilag 2: 65)

Jeg vil argumentere, at forventningerne kan være kontrolstrategier, der sikrer akkumulering af ære og social status for familien (se afsnit 2.3). Disse forventninger forklares og kan generaliseres til forventninger, som forældre i almindelighed har, hvorfor der også kan drages en parallel til den anti-kategoriale kompleksitetsanalyse, hvor formålet er at nedbryde kategorier og dermed netop ”almindeligøre” fænomenet. Ligeledes vil jeg argumentere, at det er en blind vinkel, da æresbegrebet i høj grad også handler om at akkumulere ære gennem anerkendelse af sejre. Underforstået at der i minoritetsmiljøer kan opleves social kontrol, udskamning og voldelige repressalier, når unge kvinder og mænd ikke lever op til forældrenes forventninger. Det er alle ord, der jf. Danneskiold-Samsøe et al. dækker over ære. Det er den ære, der gemmer sig bag forældrenes forventninger til den unges adfærd, selvopfattelse, identitet og sociale liv, hvilket vil blive udfoldet i næste afsnit.

6.3.2 Vold, skjulte kærester og danskhed som faresignaler

Kendetegnene for æreskultur er blandt andet overvågning, isolering og kontrol, hvorfor et markant forslag i policy-dokumentet fra Kommissionen, var et forbud mod hovedtørklæde i grundskolen. Hovedtørklædet er et hyppigt anvendt og genkendeligt eksempel på den æreskultur, som de fleste danskere og fagpersoner forestiller sig og som strider imod det frisind og den ligestilling som det danske samfund jf. Kommissionen er og skal blive ved med at være kendetegnet for. Altså er tørklædet er en del af de kommunikative begivenheder, som vi forbinder den sociale og fysiske verden med. Det kan konstituere de diskurser som konstrueres omkring ære og kompleksiteter i minoritetsmiljøer, blandt andet hos fagpersoner.

Hvad der helt præcist er faresignaler, og hvordan disse tolkes, er for fagpersonerne en blanding af faglighed og et øjebliksbillede. Informanterne giver udtryk for, at ikke to sager er ens, og at det handler om at vurdere fra sag til sag, hvilket øger kompleksitetsgraden og stiller højere krav til den faglige ballast som de bærer med sig. Der er meget på spil, fordi det er tydeligt for fagpersonerne at det til tider kan handle om at søge i skjul af frygt for sit liv eller fordi der kan være en hel familie involveret. Afvejninger og dilemmaerne beskriver Nina

"(...) Det er jo noget vi laver en vurdering af, ud fra metoden PATRIARK.... hvad er risikoen, og hvad kan der ske, hvis de kommer tilbage til familien? Så det er noget, vi forholder os til og nogle gange, så bliver det vurderet at der kan være risiko for æresdrab. Og andre gange så er det lidt mildere sager, hvor man vurderer, at den kontrol, de har været udsat for formentlig ville eskalere, hvis de tog tilbage til familien. Så det er meget forskelligt fra sag til sag..." (Bilag 2: 73).

Til spørgsmålet om, hvad ordet "ære" får dem til at tænke, svarer Jane (i lighed med andre fagpersoner), at det afhænger af sådan og dermed konteksten, hvorfor ære bliver en flydende betegner.

"(...) Der er nogen hvor forældrene synes, at pigen går med for meget makeup, eller hvor hun bliver slået fordi hun er for dansk og gør ting, der ikke lige blive respekteret i familien. Det er tit sådan de fortæller om konflikter i hjemmet omkring. Det er der, hvor vi ret hurtigt griber ind og tænker det har noget med det at gøre, hvis vi snakker om makeup og for dansk." (Bilag 2: 55)

Her er fortæller Jane både, at det er kontekstafhængigt men også, at der både bevidst og ubevidst er visse kategorier, der udløser en hurtig indgriben over for henvendelser om æresrelateret social kontrol. Som nævnt tidligere, så vandrer diskurserne over i teksten og fra teksten ud i praksis, hvorfor Jane og Co. Ifølge Kommissionen bærer et stort ansvar for, at oplevelser med og sager omkring æresrelateret social kontrol opspores og håndteres hurtigt og effektivt, således at der efterlades en række tvivlsspørgsmål og dilemmaer om at gribe ind. I ovenstående eksempel med Jane, kan man argumentere at de forståelser af ære, som fagpraktikere har, i overvejende grad ses igennem et intra-kategorialt blik. Det at blive for feminin og seksuel, for afvigende og for dansk repræsenterer hver især de sociale kategorier, som McCall argumenterer øger kompleksiteten i livsvilkårene. Samme gør sig gældende for Maja, der karakteriserer den æresrelaterede sociale kontrol som noget der finder sted i (og skyldes) et helt netværk:

”Der er et helt netværk, og det er jo det, vi skal forsøge at få afdækket i de her sager, sådan at vi i hvert fald ved, hvem er det, der styrer? Hvor er det, vi skal passe på i forhold til at sende dem hen? Også i Danmark. [...] Og så har vi jo nogle, hvor de er endt med at sende dem på genopdragelse i udlandet” (Bilag 2: 52)

I eksemplet med Maja og i interviewsituationen i gruppen blev det tydeligt, at fagpersonerne var klar over alvorligheden i æreskulturen og hvilken rolle denne spiller for den unges frihed. Det er dog ikke i alle interviews, at faresignalerne opnår konsensus eller har samme begrundelse i æreskulturen. I gruppe 1 indgår enkelte informanter i en diskussion om hvornår æreselementet optræder, fordi de skelner mellem æresrelateret social kontrol og negativ social kontrol:

Bertil: *”Det er måske mere bøvlet når du snakker negativ social kontrol, fordi det er defineret som en form for kontrol, der krænker den individuelle rettigheder. Men der er alle mulige andre former for negativ social kontrol, som vi kan få en henvendelse på baggrund af. Men det er ikke æresrelateret. Skal vi så tage den sag?”*

Hanne: *”Det kan jo være bande?”*

Bertil: *”Det kan være bande. Det kan være en eller anden kridhvid [...], hvor far har et eller andet sindssygt ideal om at børnene skal gå på den her skole, og de skal gøre sådan og sådan. Eller de kan være Jehovas Vidner eller whatever. Men i og med, at der ikke står æresrelateret foran negativ social kontrol i vores opdrag, så bliver det lidt*

bøvlet. Der er nogen, der vil sige, at negativ social kontrol nærmest kun er etnisk begreb. Hvis vi skulle skille det ad, så ville vi skulle arbejde med mange forskellige former for motiver bag forskellige former for kontrol.” (Bilag 2: 10-11)

Man kan argumentere, at dette er et eksempel på fagpersonernes diskretion og grundighed, for ikke at udvande fænomenet. Men man kan også argumentere det modsatte, og jeg kan her være i tvivl om hvorvidt det bidrager med at gøre begrebet mere flydende. Dermed at relativisere de handlinger, der kendetegner den æresrelaterede sociale kontrol, til bander som også udøver kontrol, alene fordi der ikke forekommer et æresmotiv. Det er denne begrebsforvirring, som italesættes i problemfeltets afsnit 2, hvor der jf. Petersen blandt minoriteter rettes en stor kritik mod diskurser som beskæftiger sig mere med ordvalg og talemåder end selve æreskulturen. Det vil jeg argumentere også kan betragtes som en slags faresignal. Begrebsforvirringen italesættes på tværs af interviewene. Et af de oplevede faresignaler, som en informant konkret nævner, vil jeg mene er udtryk for en overforsigtighed og tolerance og vil i denne analyse blive betegnet som en slags antiracisme

”Jeg oplever også skoler og lærer, at de skal have meget få oplysninger, så kobler de det hurtigt med at det er ære fordi så har familien en anden etnisk baggrund. (...) det er dem [lærerne] der bruger begreberne mere end forældrene.” (Bilag 2: 33-34).

Her forekommer en anden forståelse af ære end i policy-dokumentet eksempelvis, og nærmest en art anti-kategorial positionering, fordi informanten forsøger at nedbryde diskursen om æreskultur som et fænomen der opleves i minoritetsmiljøer. Man kan diskutere, om informanten her anklager skolerne for en vis racistisk logik, fordi lærerne kobler æresforklaringen med etnicitet. Her anerkendes skolens eller lærerens sammentænkning af det pågældende eksempel ikke. På den måde dekonstruerer informanten diskursen om at ære er noget man finder i minoritetsetniske miljøer, hvilket man kan argumentere stemmer overens med den anti-kategoriale tilgang. Det kan diskuteres, om årsagen bunder i et ønske om ikke at kategorisere eller skabe en dobbelthed i måderne familien omtales på. Internt i minoritetsmiljøer karakteriseres den slags dobbelthed som rygtesamfund, hvilket en anden informant fremhæver som et kendetegn ved ære:

”Jeg synes typisk det jeg oplever også ved de unge og deres forældre, noget af det der virkelig er bange for at der sker, er at der bliver talt om dem i de samfund de bor i. I de systemer, de er en del af, når jeg tænker på ære.”

Her konstruerer Anne en diskurs, hvor rygtesamfundet er en kontrolstrategi, som er sat i verden for at disciplinere og overvåge den unge og familien, ved eksempelvis at udstille den afvigende adfærd til det sociale netværk. Kontrolstrategierne (rygtesamfundene) gør, at den unge eller familien gør alt i deres magt for at bevæge sig indenfor en socialt accepteret kontekst. Dette begrebsliggør Melucci som *planetære samfund*, som vi kender fra problemfeltets afsnit 2.3. For at redde familiens ære eller det omkringliggende netværks ære, oplever informanterne at der trues med genopdragelsesrejser. Det fremhæves når snakken falder på æresbegrebet:

”Så har vi jo også nogle af dem, hvor altså så kommer frygten at du så får et ufrivilligt udlandsophold, eller øh... og det kan være svært. Altså, hvis de først er ude af landet, så er det godt nok svært at få dem hjem igen, ikke? Så der er rigtig mange ting, der er med inde i det her, som vi skal have øje for. Fordi tit kan der også sidde familiemedlemmer i andre lande, som faktisk er dem, som er de styrende ind i en familie”. (Bilag 2: 52).

Her nævner Maja hverken ære eller æresrelateret social kontrol ikke med ord, men alligevel passer mange beskrivelser på æresbegrebet som det defineres af Danneskiold-Samsøe et al., Petersen, m.fl. Jane viser samme mønster, hvor det at kontrollere for skjulte kærester ikke karakteriseres som æresrelateret social kontrol, men som fremhæves som eksempel og i lighed med førnævnte eksempel passer på beskrivelsen: *”Jeg tror også det er meget forskelligt fra sag til sag. Altså der er jo nogen, hvor pigen oplyser, at hun bliver tævet af sin storebror, fordi han vidste at hun havde snakket med en fyr.” (Bilag 2: 55).*

6.3.3 Kultur som eufemisme for ære

Ovenstående eksempler på beskrivelser af ære og æresrelateret social kontrol bliver i visse interviewsituationer konstrueret på ny som eufemismer⁴. Den hyppigste eufemisme som anvendes er kultur, hvilket også kan siges at være afspejlet i såvel den eksisterende forskning og i diverse medie- og politiske debatter, hvor kultur er en ”pænere” og mere politisk korrekt betegnelse end ære. Dette til trods for at æresbegrebet har en flydende karakter afhængigt af kontekst og i særdeleshed på tværs af etniciteter, nationaliteter og i visse dele af verden religiøs overbevisning.

⁴ En eufemisme er en omskrivning af et ord, der er kan være tabubelagt eller som føles nedsættende.

I det følgende eksempel, spørger jeg gruppen ind til om æresbegrebet dukker tydeligt op i arbejdet med ofrene, og om problematikkerne som opleves kobles til ære af ofrene selv, hvortil Nina svarer

"For os er det tydeligt at høre hvad det er, der er på spil, når de henvender sig. Ikke, at de nødvendigvis bruger begrebet ære. Det gør de meget sjældent selv, (...) Og det er jo fordi vi har den specialviden, vi har, kan vi ret hurtigt identificere hvad er det for nogle problemstillinger. Og hvad er det, vi tænker om de problemstillinger, når de fortæller at deres telefon bliver kontrolleret, og de bliver fulgt til og fra skole, fordi deres forældre er bange for, at de ikke opfører sig ordentligt. (...) eller deres forældre er bange for, at folk vil snakke ude i byen, så derfor må de ikke have en kæreste... det er jo sådan den måde, de beskriver situationen på. Og så putter vi jo tit nogle fagord på hvordan er det vi tænker det..." (Bilag 2: 75).

Simplificeringen af æreskultur og politisk ladede diskurser i dagligdagssprog, der lyder pænere og mere harmløse, bliver en slags anti-kategorial forklaringsmodel uden. Det betyder dog ikke, at fagpersonerne reducerer kompleksiteten, for ovenstående uddrag af interviewet viser, at Nina adresserer og adopterer teoretiske kategorier og reflekterer over de sociale kategoriers interaktion. På den måde får forklaringsmodellerne midlertidig karakter af at være inter-kategoriale.

Eufemismen optræder tydeligst i fokusgruppe 2, hvor informanterne bliver spurgt ind til de faglige og personlige kompetencer som de tager med ind i arbejdet:

Lene: *"Jamen vi bruger også nogle gange en kulturformidler til at hive ind i de her familier, som kan rådgive os, men også som familierne oftest har mere tillid til, end når vi blege kommunedamer kommer. Skabe noget forståelse"*

Dina: *"en som kan kommunikere"*

Rosa: *"Så det er en der kan et fremmedsprog?"*

Dina: *"Ja, og er meget ude i området"*

Lene: *"han har bare altid været i ***** og kender imamer og er synlig del af samfundet. (...)"*

Rosa: *"Hvad tror I det gør for de her indsatser, at I har ham?"*

Lene: *"Ja, han er i hvert fald med til at invitere os ind og der bliver skabt en bedre forståelsesramme, ja. For det er ikke som sådan en vi drøfter sager med inden. Det er bare at han er der, og forklarer det"*

Dina: *"Bare det der med at de hilser og taler samme sprog. Vi hilser på samme måde. Okay, det er ikke det samme"*

Anne: *"Der er i hvert fald en anden.... autoritet vil jeg ikke bruge, men en anden respekt omkring ham, når jeg sidder med ham."*

Rosa: *"Hvorfor vil du ikke kalde det autoritet?"*

Anne: *"Fordi jeg kommer egentlig ikke ind og tænker jeg skal udøve en eller anden magt. Vil gerne bare lyttes til og vejlede og rådgive. Bare forstå hvad der foregår. Så det er ikke nødvendigvis med den kasket, jeg vil træffe afgørelser. Jeg vil bare være nysgerrig på hvad der foregår. Og der oplever jeg, at han bedre kan skabe en åbenhed."*

Rosa: *"Hvad tror du det skyldes?"*

Anne: *"Det skyldes helt klart at han er en del af samme kultur som mange af de familier, vi har"*
(Bilag 2: 33-34)

Her forsøger fagpersonerne i deres arbejde at træde et skridt tilbage i respekt for og hensyn til et felt, de over årene har erfaret er sværere at indgå i med de sociale kategorier, som de besidder som "blege kommunedamer". I modsætning til den pågældende familie eller nærmiljø som har indvandrebaggrund hvis kultur sætter begrænsninger for informanternes autoritet, men som jeg vil argumentere på en måde bliver en magtdemonstration i situationen. En kontrolstrategi. Et eksempel på æreskulturen. På den måde får kulturbegrebet en dobbeltrolle, hvor kultur det ene øjeblik ikke er fast eller noget, som kan forklare noget, og det næste øjeblik er noget man bør respektere og fremstår som en forklaringskraft i sig selv. Denne effekt italesættes ligeledes i problemfeltets afsnit 2.3, hvor Prieur varsler en slags blind vinkel i et ensidigt fokus på kultur som forklaring, der forsimples og overser andre relevante og måske kontroversielle forklaringer. Jeg vil argumentere, at fagpersonerne overser det ulige magtforhold mellem dem som og familien, når de ikke tillægger situationen nogle tanker eller refleksioner om deres roller som konstituerede af køn, etnicitet, race, seksualitet m.fl. Det kan være med til at forklare hvorfor, ære ikke anvendes eller formidles på samme måde af eksempelvis minoritetsmænd over for majoritetskvinder. Man kan derfor både argumentere, at kulturformidleren er et udtryk for rettidig omhu og et dilemmafyldt arbejde med mange hensyn. Men man kan også argumentere, at alle disse hensyn og en hyperopmærksomhed på respekt og tolerance over for "fremmed" kultur i sidste ende fordrer mere selvregulering jf. Melucci. Altså kan det diskuteres om kulturbegrebet i højere grad anvendes som

en neutral forklaringskraft til trods for, at denne gemmer på sociale identiteter og sociale relationer, som styrer diskursive praksisser i hverdagen.

7. Konklusion

Formålet med at skrive dette speciale er at undersøge og besvare problemformuleringen:

Hvilken rolle spiller samfundsdiskurser om ære i behandlingen af samt tilgangen til kvinder udsat for æresrelateret social kontrol?

Indeværende speciale kredser om et genstandsfelt, der både empirisk og teoretisk viser sig vanskeligere at undersøge end forventet. Det gør ikke emnet mindre relevant, og derfor kan det være interessant blandt andet at diskutere graden af selvregulering for informanter og samfund. Som konstateret øverst i opgaven, ses der en stor stigning og tilflugt til landets kvindekrisecentre, som i dag bebos halvt af etnisk danske kvinder og halvt af kvinder med minoritetsbaggrund. En stigning på 49% på 5 år fra 2017 til 2022. Fra den eksisterende forskning fra Melucci og Gabbay ved vi, at det er frygten for repressalier, trusler, vold mv., der er den helt store årsag til selvregulering. Mens at det i langt de fleste tilfælde drejer sig om æreskultur for kvinderne og familierne, er der i denne undersøgelse eksempler på at fagpersoner indirekte og ubevidst praktiserer en slags selvregulering i form af selvcensur i deres socialfaglige praksisser. Man kan diskutere, om en vis grad af selvcensur og hensyn er almindelig praksis for menneskers færden i en social og omskiftelig verden, hvor eksempelvis social kontrol som begreb er en måde at skabe orden på. Dog kan det diskuteres, om de reguleringer, vejninger af ord, forsigtigheder og eufemismer, samt forståelser af æresdiskurser, som mine informanter anvender, kan bidrage med en form for berøringsangst og social praksis fremadrettet.

Mit mål her er ikke at drage konklusioner omkring informanternes fagligheder eller hvordan de udfører deres arbejde, men at svare udelukkende på ovenstående problemformulering. Derfor vil jeg, på baggrund af min undersøgelse, konkludere at mine empiriske fund viser, at diskurserne spiller en betydelig rolle i fagpersonernes forståelse samt omtale af fænomenet æresrelateret social kontrol. Hvilket kan påvirke den tilgang der er til behandlingen af (og hjælpen til) ofre. Den store politisering af emnet følger informanterne med i, og kan kategorisere en slags kontinuum af diskurser, hvoraf de hyppigst anvendte hører til i hver sin ende, med hver sin yderlighed i perspektiv. På den ene side, hvor der altså ikke er tale om ære, men om kultur og at dette bør respekteres. Eller at der på den anden side udelukkende foregår religiøs praksis som skyldes islams syn på kvinder. Det viser sig at diskurserne forstærker informanternes egne forståelser af æresbegrebet.

Informanterne er ikke rene tilhængere af hverken det ene eller andet perspektiv, men italesætter og har tendens til at give mere udtryk for den første end sidste. I tråd med mine fund fra analysen, vil jeg konkludere at Danneskiold-Samsøe et al. samt Jesper Schmidts perspektiver omkring blinde vinkler ligeledes optræder i mine empiriske fund. Dette kan både være af hensyn til relationen til familien, eller hensyn til privatlivets fred og generaliseringer til en anden kultur, men det kan også være begrundet i manglende viden, hvorfor opkvalificering formentligt spiller en stor rolle i at nuancere og ændre diskursernes karakter blandt dem selv. Opkvalificering er ligeledes også et tema for fagpersonerne, hvortil de i høj grad adopterer en diskurs om, at fagpersoner bedre kan klædes på til problemstillinger omkring ære, og til selv at løfte en større opgave, som både Kommissionens anbefalinger og Action Cardsene lægger op til. Det kan ligeledes konkluderes, at de konflikter som informanterne møder og arbejder med på daglig basis, hos nogle informanter tolkes som anderledes normer og et spørgsmål om uforenelige værdier, som i et ligestillet og mangfoldigt samfund bør tolereres i et vist omfang. På den måde underbygger både den eksisterende forskning og det teoretiske udgangspunkt store dele af undersøgelsens fund. I tråd med dette, vil jeg argumentere, at fagpersonerne bør se æresbegrebet i en sammenhæng, hvor etnicitet betragtes som en social differentieringsform, der konstituerer og medkonstitueres af andre sociale differentieringsformer, herunder køn, seksualitet, religion, klasse. Det vil ifølge Prieur skabe en bedre forståelse af, at ære ikke bruges på samme måde for minoritetsmænd som for minoritetskvinder.

Den adaptive tilgang har vist sig nyttig i indeværende speciale, da den har skabt gode rammer for indsamlingen af empiri såvel som behandlingen heraf og udarbejdelsen af analysen. Intersektionel kompleksitetsanalyse af Leslie McCall har været relevant at inddrage i forhold til at belyse og underbygge de sociale kategoriers betydning for æresdiskurserne og hvorledes disse konstrueres eller dekonstrueres af fagpersonerne. Derudover optræder flere interdiskursive konstruktioner på tværs af dokumenter og interview, herunder genopdragelsesrejse, tvangsægteskab, ophold på Safe House / krisecenter, kæreste. Jeg kan derimod ikke konkludere på, hvorvidt Action Cards bar præg af forskellige diskursordener af Norman Fairclough, da jeg først kom i besiddelse af Action Cards efter interviewene og derfor ikke fik mulighed for at analysere diskurser og referencer som henviste til en slags optagelse og fortolkningen af dem hos de forskellige fokusgrupper.

Opsummerende kan jeg konkludere, at de diskurser som optræder i empirien spiller to roller: en rolle, der bidrager til oplysning om og øger kendskabet til fænomenet æresrelateret social kontrol, og en større rolle som påvirker sproget, sociale konstruktioner af æreskultur og æresdiskurser. Denne er med til at underbygge eufemismer for ære, som ofte sker forebyggende i forsøget på ikke at blive anklaget for eksempelvis at være racist. Dog tager den anvendte intersektionelle feministiske teori ikke højde for, at informanterne arbejder forskellige steder i "fødekæden", således at nogle informanter er tæt på ofre og andre informanter er tæt på familierne, hvorfor fagpersonens ansvarsopgaver også kan ses som en social differentieringsform, der konstituerer og medkonstitueres af etnicitet, køn, m.fl., og dermed skaber en svagere forståelse, hos fagpersonerne, af æresbegrebet. Slutteligt kan jeg på baggrund af min undersøgelse konkludere, at dette speciale kan være med til at nuancere den rolle som æresdiskurser har i socialfaglige praksisser.

Litteraturliste

- Birk, Christian & Mie Louise Raatz (2023): *Æresdrab – Lizas far forsøgte at dræbe hende med utallige knivstik. Her er hendes historie*. Berlingske. 7. august 2023.
- Birk, Christian & Mie Louise Raatz (2023): *Rekordmange minoritetskvinder søger hjælp efter trusler om æresdrab*. Berlingske. 29. juli 2023.
- Danmarks Radio (2023): Indefra med Anders Agger: Kvindekrisecenter. Afsnit 1:3 "Det starter med makeuppen"
Tilgængelig via:
https://www.dr.dk/drtv/episode/indefra-med-anders-agger_-det-starter-med-makeuppen_415702
- Danmarks Statistik: Kvindekrisecentre i perioden fra 2017-2022
Tilgængelig via:
<https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/sociale-forhold/social-stoette/kvindekrisecentre>
- Danneskiold-Samsøe, Sofie, Mørck, Yvonne & Bo Wagner Sørensen (2011): *Familien betyder alt: Vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier*. Frydenlund Academic, Frederiksberg.
- Danneskiold-Samsøe, Sofie, Mørck, Yvonne & Bo Wagner Sørensen (2019): *Æresrelateret social kontrol: Teori og praksis i socialt arbejde*. Akademisk Forlag, København. 1. udgave.
- Danneskiold-Samsøe, Sofie (2019): *Æresrelateret social kontrol og patriarkalsk samhørighed*. Social Kritik: Tidsskrift for social analyse & debat. Årgang 31, nr. 160.
- Esmark, Anders, Laustsen B. Carsten, Niels Å. Andersen (red.) (2005): *Socialkonstruktivistiske Analysestrategier*. Roskilde Universitetsforlag. 1. udgave.
- Fairclough, Norman (1992): *Discourse and Social Change*. Cambridge. Polity Press.
- Fairclough, Norman (2013): Critical discourse analysis and critical policy studies. *Critical policy studies*. Vol. 7(2), pp. 177–197.
- Gabbay, Shaul (2014): Forensic Sociology: *The Case of Honor Killing in the Muslim World*. In Morewitz, Stephen., Goldstein, Mark. *Handbook of Forensic Sociology and Psychology*.
- Jensen, Ian, K. (2020): *Can a Signifier Float? Or, Implications: Lévi-Strauss and the Aporia of the Symbolic*. *Acta Structuralica* 5 (2020).

- Jørgensen, W. Marianne & Louise Phillips (1999): *Diskursanalyse – Som teori og metode*. Samfundslitteratur. Roskilde Universitetsforlag. 1. Udgave.
- Kvale, Steinar & Svend Brinkmann (2014): *Interview – Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. Hans Reitzels Forlag. 3. udgave. 1 oplag.
- Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter, MÆRK (2024): Om os
- Parwani, Katherah (2014): "Vi nydanske kvinder må gøre op med rygtesamfundet". Dagbladet Politiken
- Petersen, Jesper (2022): *Parallelsamfundseffekten: Sprog, følelser og diskurs i æresrelaterede konflikter*. Scandinavian Journal of Islamic Studies. Nr. 16, vol. 2, s. 49-82.
- Poulsen, Birgitte (2016): "Kapitel 5. Semistrukturerede interviews", (s. 75-92) i Hussain, M. Azhar & Kristensen, Catharina Juul (2016): *Metoder i samfundsvidenskaberne*. Samfundslitteratur.
- Prieur, Annick (2004): *Balansekunstner: Betydningen av innvandrerbakgrunn i Norge*. Pax Forlag A/S, Oslo.
- Regeringen (2016): FOREBYGGELSE AF ÆRESRELATEREDE KONFLIKTER OG NEGATIV SOCIAL KONTROL. National handlingsplan.
- Schmidt, Jeppe (2022): *Blinde vinkler – om Mænd, Ære og Social kontrol*. Scandinavian Journal of Islamic Studies 16 (2).
- Styrelsen for International Rekruttering & Integration (2020): *Handlingsplan til forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol*. Evalueringsrapport. København.
- Styrelsen for International Rekruttering & Integration (2024): *I dag åbner Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter (MÆRK): Det skal sikre en samlet og styrket indsats*.
Senest læst: 7.2.2024
<https://siri.dk/nyheder/i-dag-aabner-maerk/>
- Kommissionen for Den Glemte Kvindekamp: *Delanbefalinger om børneliv*
Senest læst: 21.1.2024
<https://denglemtekvindekamp.dk/kommissionens-anbefalinger/delanbefalinger-om-boerneliv/>
- Kommissionen for Den Glemte Kvindekamp (2021): *Kommissorium*.
Senest læst: 19.5.2024

<https://denglemtekvindekamp.dk/om-kommissionen/kommissorium/>

- Sulaiman, Rosa (2023): *Social kontrol mod kvinder i etniske minoritetsmiljøer*
- Wenneberg, B. Søren (2000): *Socialkonstruktivisme: Positioner, problemer og perspektiver*. Samfundslitteratur. 1. udgave.

Bilagsoversigt

1. Interviewguide
2. Transskribering
 - a. Fokusgruppe 1. S. 1-24
 - b. Fokusgruppe 2. S. 25-43
 - c. Fokusgruppe 3. S. 44-68
 - d. Fokusgruppe 4. S. 69-87
3. Samtykkeerklæring
4. Delanbefalinger fra Kommissionen for den glemte kvindekamp
5. Action Cards for borgere over 18 år
6. Action Cards for børn og unge under 18 år